



Funded  
by the European Union  
and the Council of Europe



EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented  
by the Council of Europe

**Projekat za borbu protiv privrednog kriminala na Kosovu\* (PECK II)**  
[www.coe.int/peck2](http://www.coe.int/peck2)

# **Priručnik za upravljanje sukobom interesa pri vršenju javnih funkcija**

---

\*Ova designacija se koristi bez predrasuda po položaj ili status, i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244 i Mišljenjem Međunarodnog krivičnog tribunala o deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

## **Izdanje na srpskom jeziku**

(Prevod sa engleskog)

Objavio Savet Evrope

F-67075 Strazbur Cedex

[www.coe.int](http://www.coe.int)

© Council of Europe, Juni 2019

Autori:

Valts Kalnins, Ekspert Saveta Evrope

Izgled i dizajn korica: Art Studio., Pristina

Štampao Art Studio Pristina

Tiraž: 100 primeraka

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove publikacije ne može se prevesti, reprodukovati ili prenositi, u bilo kom obliku i na bilo koji način, elektronskim putem (CD-ROM, internet itd.) ili mehaničkim putem, uključujući i fotokopiranje, snimanje i putem bilo kakvog sistema za skladištenje podataka ili njihovo prenošenje, bez prethodne pisane dozvole  
Direktorata za komunikacije

(F-67075 Strazbur Cedex ili [publishing@coe.int](mailto:publishing@coe.int))

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije i Saveta Evrope. Stavovi izraženi u njoj ne mogu se ni na koji način tumačiti tako da održavaju zvaničan stav Evropske unije odnosno Saveta Evrope

Za više informacija o temi publikacije kontaktirajte:

Jedinica za saradnju protiv ekonomskog kriminala

Odeljenje za borbu protiv kriminala

Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava

Savet Evrope

Elektronska pošta: [contact.econcrime@coe.int](mailto:contact.econcrime@coe.int)

Internet: [www.coe.int/econcrime](http://www.coe.int/econcrime)

# SADRŽAJ

<b>1. SAŽETAK</b> .....	5
<b>2. UVOD</b> .....	6
<b>3. KLJUČNI IZRAZI</b> .....	7
3.1 Sukob interesa .....	7
3.2 Stvarni sukob interesa .....	8
3.3 Potencijalni sukob interesa .....	8
3.4 Prividni sukob interesa .....	8
3.5 Privatni interes .....	8
3.6 Povezana lica .....	9
<b>4. PREPOZNAVANJE SUKOBIA INTERESA</b> .....	10
4.1 Očigledan sukob interesa .....	11
4.2 Dvosmislene situacije .....	11
4.3 Samoprocena .....	14
4.4 Primeri mogućeg sukoba interesa .....	14
<b>5. REŠAVANJE SUKOBIA INTERESA</b> .....	19
5.1. Rešavanje sukoba interesa na osnovu procene svakog pojedinačnog slučaja .....	19
5.2. Rešavanje sukoba interesa po preuzimanju nove dužnosti .....	21
<b>6. ODGOVORNOSTI RUKOVODILACA I INSTITUCIJA KOJE IH ZAPOŠLJAVAJU</b> .....	23
6.1 Odgovornosti rukovodioca .....	23
6.2 Glavne obaveze institucije .....	23
<b>7. DRUGI POSLOVI</b> .....	25
7.1 Opšta pravila .....	25
7.2 Dodatna pravila za više funkcionere .....	26
7.3 Primeri drugih poslova .....	27
<b>8. POKLONI</b> .....	31
8.1 Kontrolna lista za poklone i povlastice .....	32
<b>9. SPREČAVANJE NEPRILIČNOG UTICAJA NA FUNKCIONERA</b> .....	33
<b>10. OSTALE OBAVEZE I SANKCIJE</b> .....	35
10.1 Radnje koje su zabranjene funkcioneru .....	35
10.2 Prenos upravljačkih prava u privrednom subjektu .....	35
10.3 Ograničenja po prestanku funkcije .....	36
10.4 Sankcije .....	36
<b>11. ZAKLJUČCI I PREPORUKE ZA KORIŠĆENJE OVOG PRIRUČNIKA</b> .....	37
<b>12. LITERATURA</b> .....	39
<b>13. LISTA PRILOGA</b> .....	40

## SKRAĆENICE

KAPK	Kosovska agencija za borbu protiv korupcije
SI	Sukob interesa
PECK II	Zajednički projekat EU i Saveta Evrope za borbu protiv privrednog kriminala na Kosovu
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj

## 1. SAŽETAK

Tehnička platforma predstavlja Priručnik za upravljanje sukobom interesa pri vršenju javnih funkcija, koji je utemeljen Zakonu br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javne funkcije na Kosovu (u daljem tekstu: Zakon o sprečavanju sukoba interesa), i treba da pruži podršku njegovoj primeni. Svrha Priručnika je da olakša primenu zakonodavstva o sprečavanju korupcije i pomogne funkcionerima i državnim službenicima da očuvaju poverenje javnosti u usluge koje pružaju.

Ovaj Priručnik objašnjava značenje pojedinih izraza kao što su stvarni, potencijalni i prividni sukob interesa, materijalni i nematerijalni privatni interes, i povezano lice. Ključni deo ovog Priručnika su smernice javnim funkcionerima i državnim službenicima za prepoznavanje sukoba interesa. Kontrolna pitanja pomažu funkcionerima da utvrde da li postoji sukob interesa. Opšte objašnjenje dopunjuje hipotetičke situacije sa razjašnjenjima da li one predstavljaju sukob interesa ili ne. Nekoliko primera ilustruje situacije u kojima postojanje sukoba interesa nije očigledno na prvi pogled ili u kojima je rešavanje sukoba komplikovano. Ključni koraci, procedure i odgovornosti u rešavanju sukoba interesa su dati u formi kontrolnih lista i dijagrama. Pored toga, postojeći obrasci koje funkcioneri treba da koriste su dopunjeni ili su dodati novi, tamo gde je to bilo potrebno. Ovaj Priručnik je istovremeno i smernica i podsetnik koji se tiče odabranih ključnih odredbi zakona.

Kontrolne liste i primeri hipotetičkih situacija takođe treba da posluže kao smernica funkcionerima u pogledu drugih poslova koje smeju da vrše, pored javnih. U primerima su prevashodno predstavljene situacije u kojima bi funkcioneri mogli pogrešno da protumače odredbe zakona i donesu pogrešne zaključke o prihvatljivosti drugih poslova. To su uobičajene situacije koje se sreću u međunarodnoj praksi ili problematični slučajevi na koje su ukazale zainteresovane strane državnog sektora na Kosovu.

Ovaj Priručnik takođe daje pregled obaveza funkcionera koje se tiču poklona, situacija kada su izloženi pokušajima uticaja ili pritiska na njih, zahteva da prenesu upravljačka prava u privrednim subjektima i ograničenja u periodu nakon isteka mandata.

Ovaj Priručnik daje pomoćne smernice u odnosu na ono što je Zakon već predvideo. Stoga se funkcionerima svakako savetuje da konsultuju zakon kad god se nađu u situaciji da treba da rešavaju eventualni sukob interesa, kao i u svakoj drugoj situaciji u kojoj zakonski akti uređuju njihovo postupanje. Poželjno je da se ovaj Priručnik redovno ažurira kako bi uvek bio relevantan u promenljivim životnim okolnostima. Kosovska agencija za borbu protiv korupcije (KAPK) i drugi nadležni organi bi trebalo da razmotre mogućnosti da ove pisane smernice dopune radionicama i onlajn obukama za javne funkcionere o pitanjima koja se tiču sukoba interesa.

## 2. UVOD

Svrha ovog Priručnika je da pomogne funkcionerima i svim javnim institucijama u sprovođenju odredbi Zakona o sprečavanju sukoba interesa. U skladu sa Zakonom, svaki javni funkcioner, kao i organ javne uprave u kojem vrši javnu funkciju snose primarnu odgovornost za upravljanje sukobom interesa. Kosovska agencija za borbu protiv korupcije (KAPK) se angažuje na rešavanju sukoba interesa isključivo kada se on ne može rešiti unutar same institucije ili na nivou rukovodećeg organa. Javne institucije su takođe u obavezi da svojim internim aktima utvrde način rešavanja sukoba interesa, i u te svrhe mogu koristiti delove ovog Priručnika.

Prepoznavanje i ispravno rešavanje sukoba interesa zahteva od funkcionera procenu ukupne pravne i materijalne utemeljenosti i donošenje ispravnih odluka koje se tiču situacija koje na prvi pogled mogu izgledati neodređeno. Sposobnost da se ispravno procene različiti aspekti dvosmislenih situacija je takođe neophodna javnom funkcioneru za ispravno odlučivanje o tome da li sme da se bavi određenim poslovima van svoje institucije, odnosno pored javne funkcije koju vrši. Objašnjenja i smernice iz ovog Priručnika su prvenstveno namenjene funkcionerima čije primarno polje profesionalnih kompetencija nije povezano sa zakonodavstvom u oblasti borbe protiv korupcije i sukobom interesa. Ovaj dokument predstavlja lako dostupan i jednostavan referentni izvor informacija.

Dijagrami prikazuju glavni postupak za rešavanje sukoba interesa i ispravno postupanje u slučaju nedozvoljenog uticaja na funkcionera. Baveći se ovim i drugim temama, ovaj dokument treba da služi kao podsetnik na glavne obaveze funkcionera u skladu sa Zakonom o sprečavanju sukoba interesa.

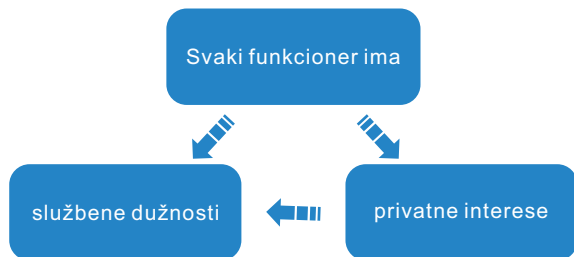
Zakon o sprečavanju sukoba interesa poslužio je kao osnova za većinu smernica u ovom Priručniku. Međutim, drugi zakoni i interni propisi institucija takođe uređuju ovu oblast. Kada je to prikladno, ovaj Priručnik se poziva i na druge zakone. Ovaj Priručnik je usmeren prvenstveno na opšti okvir i nema za cilj da u celosti obuhvati posebne propise, koji se primenjuju na određene kategorije funkcionera. Zato se funkcionerima preporučuje da koriste ovaj Priručnik kao primarnu referencu, a da pri tom uvek provere da li se na njih odnose posebni propisi koji važe za njihov službeni položaj ili instituciju.

Ovaj Priručnik razjašnjava pitanja i sadrži primere koje su navodile zainteresovane strane na radionici koja je održana u Prištini 1. i 2. novembra 2018. Nacrtni ovog Priručnika je nakon toga razmotren sa zainteresovanim stranama 6. i 7. decembra 2018. Smernice se takođe zasnivaju na načinu rešavanja kontroverznih situacija na koje se nailazilo u praksi drugih zemalja koje su uvele nove propise koji se tiču sukoba interesa. Ovaj Priručnik se u nekim delovima poziva na Smernice o sukobu interesa za rukovodioce javnih institucija koje su izrađene za projekat Saveta Evrope „Kontrolisanje korupcije kroz sprovođenje zakona i prevenciju (CLEP)” u Republici Moldaviji 2017. godine.

### 3 KLJUČNI IZRAZI<sup>1</sup>

#### 3.1 Sukob interesa

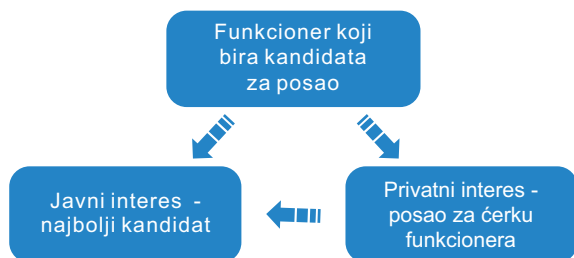
Sukob interesa postoji kada javni funkcioner ima privatni interes koji je takve prirode da utiče, može da utiče ili izgleda kao da utiče na nezavisno i objektivno vršenje njegovih službenih dužnosti (član 6. Zakona o sprečavanju sukoba interesa).



Sukob interesa nije sukob između pojedinaca, uloga ili dužnosti.

Kada privatni interes utiče na to kako funkcioner ispunjava svoje dužnosti i obaveze, tada postoji sukob interesa. U pitanju je sukob između privatnog i javnog interesa.

U nastavku je dat primer sukoba interesa



Zadatak funkcionera jeste da izabere kandidata za određeni posao. Ukoliko je za posao konkurisala njegova ćerka, funkcioner je dužan da postojanje privatnog interesa saopšti i da se povuče iz postupka odlučivanja. Povlačenje je neophodno čak i kada je ćerka najbolji kandidat. Razlog je to što se u ovakvoj situaciji mogu javiti sumnje u nepristrasnost i objektivnost funkcionera.

<sup>1</sup> Ovo poglavlje je preuzeto i prilagođeno iz Smernica o sukobu interesa za rukovodioce javnih organizacija koje su izrađene za projekat Saveta Evrope "Kontrolisanje korupcije kroz sprovođenje zakona i prevenciju (CLEP)" u Republici Moldaviji 2017. godine



### 3.2. Stvarni sukob interesa

Kada privatni interes zaista utiče, ili može u sadašnjosti da utiče na obavljanje službenih dužnosti u službi javnog interesa, dolazi do stvarnog sukoba interesa. Primer u kome ćerka funkcionera konkuriše za posao predstavlja stvarni sukob interesa.

### 3.3. Potencijalni sukob interesa

Potencijalni ili mogući sukob interesa predstavlja situaciju u kojoj bi privatni interesi funkcionera mogli da dovedu do stvarnog sukoba interesa. Drugim rečima, privatni interes trenutno ne utiče na obavljanje službenih dužnosti, ali postoji mogućnost da će se to desiti u doglednoj budućnosti.

Primer potencijalnog sukoba interesa

- Supruga glavnog opštinskog arhitekta je direktor jedne od najvećih građevinskih kompanija u gradu.
- Imajući u vidu da dužnosti arhitekta uključuju davanje mišljenja o novim projektima izgradnje, potencijalni sukob interesa će prerasti u stvarni sukob interesa kada on bude davao mišljenje o projektu koji izvodi kompanija koju vodi njegova supruga.

### 3.4. Prividni sukob interesa

Prividni sukob interesa postoji kada privatni interes ne utiče ili ne bi smeo nezakonito da utiče na obavljanje službenih dužnosti, međutim, neko ko to posmatra sa strane bi mogao da stekne utisak da utiče.

Pretpostavka o sukobu interesa mora da se zasniva na konkretnim činjenicama, koje predstavljaju opravdani razlog zbog koga bi moglo doći do sukoba interesa. Prividni sukob interesa ne postoji kada su razlozi nejasni, a sumnje ukorenjene u opštem nepoverenju ili skepsi prema državnim institucijama.

Primer prividnog sukoba interesa

- Osoba je prodala svoj udeo u kompaniji, postala funkcioner i pola godine kasnije razmatra prijavu koju je ta kompanija dostavila.

### 3.5. Privatni interes

Privatni interes je svaka povlastica funkcioneru, njegovoj porodici, rođacima, prijateljima i licima ili organizacijama sa kojima je imao ili ima poslovne odnose (videti član 3, stav 1, tačka 1.2 Zakona o sprečavanju sukoba interesa). Privatni interesi mogu biti materijalni (bez obzira da li su u pitanju finansijska ili druga materijalna dobit ili gubitak) i nematerijalni (kao što su lični ili porodični interesi ili druge vrste odnosa ili interesa).

### Primeri materijalnog privatnog interesa

- Svaka vrsta prihoda, kao što su zarada ili dobit, stečena privatnim poslovnim ili dodatnim aktivnostima.
- Dobit koja proizilazi iz dodele ugovora o javnoj nabavci.
- Oslobođanje od materijalne odgovornosti, kao što je dug.

### Primeri nematerijalnog privatnog interesa

- Izbegavanje krivičnog gonjenja.
- Pristup zdravstvenim uslugama.
- Politički interesi, na primer, obezbeđivanje donacije za političku stranku čiji je funkcioner član.
- Dobijanje odlikovanja.

## 3.6 Povezana lica

Sledeća lica su povezana sa funkcionerom:

- ✓ Supružnik ili vanbračni partner;
- ✓ Krvni srodnik u pravoj liniji, bez ograničenja;
- ✓ Krvni srodnik u pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva;
- ✓ Usvojilac;
- ✓ Usvojenik;
- ✓ Tazbinski srodnik do drugog stepena srodstva;
- ✓ Svako drugo pravno ili fizičko lice koje je imalo ili ima zajednički materijalni ili nematerijalni interes sa funkcionerom.

Privatni interesi povezanih lica mogu dovesti do sukoba interesa funkcionera, slično kao u slučaju ličnog privatnog interesa funkcionera.

Povezano lice je i pravno lice u kojem funkcioner ili član njegove porodice ima postojeći ili budući finansijski interes, uključujući ugovorne ili radne odnose ili finansijsku korist bilo koje vrste (član 3, stav 1, tačka 1.6 Zakona o sprečavanju sukoba interesa i član 417. Krivičnog zakonika br. 05/L-074).<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Novi Krivični zakonik br. 06 / L-074 će stupiti na snagu sredinom aprila 2019. godine (tri meseca od objavljivanja u „Službenom glasniku“, 14. januara 2019. godine). Videti takođe član 424. postojećeg Krivičnog zakonika br. 04 / L-082 koji prestaje da važi nakon stupanja na snagu novog Krivičnog zakonika.

Primeri fizičkih  
lica koja imaju  
zajedničke interese  
sa funkcionerom

- Lice sa kojim je funkcioner suvlasnik neke kompanije.
- Skorašnji ili nekadašnji školski drug funkcionera sa kojim funkcioner održava redovan kontakt.
- Prijatelj sa kojim funkcioner održava redovan kontakt.
- Lični advokat ili lekar funkcionera.
- Pretpostavljeni funkcionera na njegovom drugom poslu.
- Bivši poslodavac funkcionera iz privatnog sektora u određenom periodu od raskida tog radnog odnosa.
- Lice sa kojim funkcioner ima zajedničku maloletnu decu.
- Bračni drug od koga je razveden, barem određeno vreme.

Funkcioner se može zapitati koliko dugo nakon završene škole, prestanka radnog odnosa ili razvoda bivši školski/poslovni prijatelj ili supružnik/vanbračni partner ostaju povezana lica. Kao neka vrsta smernice se može uzeti period od pet godina. Rok od pet godina se može naći u zabrani funkcioneru da preuzima radnje koji mogu odgovarati interesu lica iz ranijeg poslovnog odnosa (član 9, tačka 1.8 Zakona o sprečavanju sukoba interesa).

Suparnik funkcionera, na primer, lice protiv koga funkcioner vodi građansku parnicu nema zajedničke interese sa funkcionerom. Interesi ova dva lica su suprotstavljeni. Međutim, u donošenju odluka koje se tiču njegovog suparnika, verovatno je da će funkcioner imati privatni interes protiv tog lica. Stoga, ovaj interes utiče, ili bi mogao da utiče, ili postoji privid da utiče na nepristrasno i objektivno vršenje službene dužnosti.

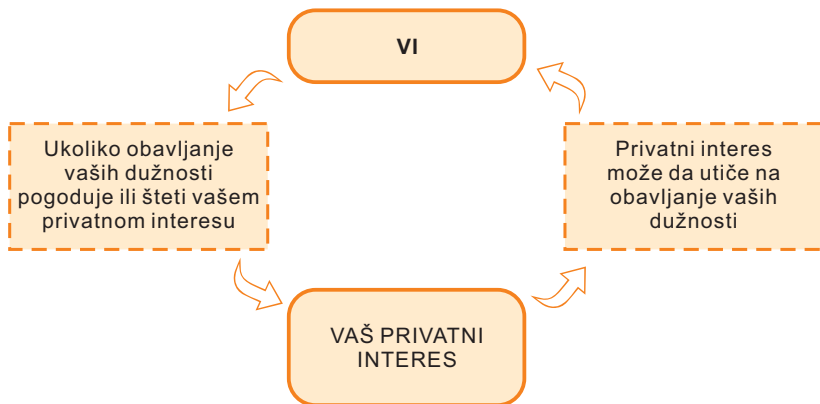
#### 4. PREPOZNAVANJE SUKOBAINTERESA<sup>3</sup>

Ukoliko posumnjate da bi moglo doći do sukoba interesa ili da je do njega došlo, treba da odgovorite na sledeća dva pitanja:

- ✓ da li u toj situaciji imate privatni interes (bilo materijalni ili nematerijalni)?
- ✓ da li privatni interes utiče, ili bi mogao da utiče da utiče, ili postoji privid da utiče na nepristrasno i objektivno vršenje vaših službenih dužnosti?

Između javnih i privatnih interesa postoji dvosmerni odnos. Ukoliko obavljanje vaših dužnosti može da pogoduje ili naudi privatnom interesu, privatni interes može da utiče na obavljanje dužnosti.

<sup>2</sup> Uvod u ovo poglavlje, odeljci 3.1 i 3.2 su prilagođeni iz Smernica o sukobu interesa za rukovodioce javnih institucija koje su izrađene za projekat Saveta Evrope „Kontrolisanje korupcije kroz sprovođenje zakona i prevenciju (CLEP)“ u Republici Moldaviji 2017.



#### 4.1 Očigledan sukob interesa

Uticaj privatnog interesa i povezani sukob interesa nekada mogu da budu očigledni. Na primer, to je slučaj kada postupanje funkcionera može finansijski da pogoduje samom funkcioneru, njegovom/njenoj bračnom drugu, rođaku ili drugom povezanom licu.

##### Primeri očiglednog sukoba interesa

- Službeno postupanje u vezi sa ugovorima o javnoj nabavci, zakupom nekretnina, itd. sa pravnim licem u kome je supružnik funkcionera ili drugo povezano lice osnivač, direktor ili u kome ima druge finansijske interese.
- Nadzor ili kontrola nad društvom u kome je zaposlen član porodice.
- Donošenje odluka o zapošljavanju rođaka, o njegovoj zaradi, naknadi ili odsustvu s posla; u svojstvu neposrednog rukovodioca rođaka.
- Sve napred navedeno odnosi se na samog funkcionera.

Kada vidite očigledan privatni interes i očigledan način na koji obavljanje dužnosti može pogodovati ili štetiti privatnom interesu, takvu situaciju morate smatrati sukobom interesa.

#### 4.2. Dvosmislene situacije

Različite vrste privatnih interesa mogu da utiču na vršenje dužnosti na različite načine. Stvarni život može doneti toliko raznovrsne situacije da ne postoji spisak sukoba interesa koji bi ih sve obuhvatio. Pre ili kasnije, možete se susresti sa situacijom u kojoj ćete imati sumnju u pogledu toga da li postoji sukob interesa.

Primeri situacija  
kada je uticaj  
privatnog interesa  
dvosmislen

- Inspektor treba da obavi kontrolu u samoposluzi u kojoj radi prijatelj njegovog sina.
- Zamenica direktora je dobila na potpis nacrt odluke za produženje ugovora o zakupu poslovnog prostora za privatnu ordinaciju lekara njene dece.
- Član komisije za javne nabavke duguje novac jednom od ponuđača.

U svrhu procene neke dvosmislene situacije u kojoj treba da vršite svoje službene dužnosti, upotrebite zdrav razum i odgovorite na sledeća pitanja:

### KONTROLNA PITANJA KOJA SE TIČU SUKOBA INTERESA

- Da li mislite da bi jedna prosečna osoba sa pristojnim poznavanjem rada javnih institucija mogla da posumnja u vašu sposobnost da nepristrasno i objektivno odlučujete o pitanjima koja se tiču povezanih lica?
- Da li biste vi ili povezano lice mogli da imate korist, koja bi bacila sumnju na vašu nepristrasnost u ovom slučaju?
- Da li biste vi ili povezano lice mogli da pretrpite gubitak?
- Da li smatrate da na neki način zavisite od nekoga ko je uključen u dati predmet?
- Da li smatrate da sa vama povezano lice zavisi od nekoga ko je uključen u dati predmet?
- Da li imate jaku emocionalnu vezu ili animozitet prema nekome ko je uključen u dati predmet?

Ukoliko na bilo koje od ovih pitanja odgovorite sa „da“, smatrajte da situacija predstavlja sukob interesa. Čak i ukoliko su svi odgovori „ne“, mogli biste da odgovorite na nekoliko dodatnih pitanja, navedenih u nastavku, da proverite da li eventualno postoji prividni ili potencijalni sukob interesa.

U cilju utvrđivanja prividnog sukoba interesa, opet upotrebite zdrav razum i odgovorite na sledeća pitanja:

### KONTROLNA PITANJA KOJA SE TIČU PRIVIDNOG SUKOBA INTERESA

- Da li smatrate da bi, na osnovu javno raspoloživih informacija, jedna prosečna osoba sa pristojnim poznavanjem rada državnih institucija posumnjala u vašu sposobnost da obavljate svoje dužnosti nepristrasno i objektivno?
- Da li smatrate da bi, na osnovu javno dostupnih informacija, takva osoba poverovala da vi možete da utičete na neki predmet, koji pogoduje ili šteti vašem privatnom interesu ili privatnom interesu povezanih lica?
- Da li biste radije prikriili ovaj slučaj o vama i vašoj instituciji, ukoliko bi se predstavnik uglednog medija raspitivao o tome?
- Da li biste se zabrinuli ukoliko bi slučaj izašao u javnost?

Ukoliko je odgovor na bilo koje od ovih pitanja „da“, smatrajte da situacija predstavlja prividni sukob interesa.

Istovremeno, imajte u vidu da prividni sukob interesa takođe mora da bude konkretan. Samo opšte nepoverenje ili sumnja koja se zasniva na slučajnim okolnostima ne predstavljaju prividni sukob interesa. Na primer, slučajna podudarnost prezimena nekog člana komisije za javne nabavke i ponuđača ne predstavlja nikakav oblik sukoba interesa, ukoliko lica nisu na drugi način povezana.

U svrhu utvrđivanja potencijalnog sukoba interesa, odgovorite na sledeće pitanje:

### KONTROLNO PITANJE KOJE SE TIČE POTENCIJALNOG SUKOPA INTERESA

- Da li smatrate da trenutno ne postoji stvarni sukob interesa ali da će, u doglednoj budućnosti, do njega doći?

Ukoliko je odgovor „da“, smatrajte da situacija predstavlja potencijalni sukob interesa.

Dodatna kontrolna pitanja mogu se koristiti u vezi sa konkretnim područjima visokog rizika od korupcije. Pošto se nabavke smatraju jednom od najpoznatijih zona rizika, u nastavku teksta su predložena dodatna pitanja za ovu oblast. Ona se mogu primeniti kada institucija želi da se pridržava još strožijeg standarda u borbi protiv sukoba interesa nego što je to uobičajeno u drugim vrstama postupaka.

### DODATNA KONTROLNA PITANJA KOJA SE TIČU SUKOPA INTERESA U POSTUPCIMA JAVNIH NABAVKI

- Da li bi isključenje ili neki drugi postupak, koji bi bio na štetu nekog od učesnika u postupku javne nabavke, pogodio vama ili licu koje je sa vama povezano?
- Da li vi ili lice koje je sa vama povezano imate korist od privrednog društva koje isporučuje robu ili pruža usluge iste vrste koja je i predmet postojeće javne nabavke?
- Da li ste u skorije vreme odvojeno komunicirali sa nekim od učesnika u postupku javne nabavke toliko intenzivno, prijateljski (ili neprijateljski) da bi jedna prosečna osoba sa pristojnim poznavanjem rada državnih institucija mogla da posumnja u vašu sposobnost da se prema tom učesniku ophodite na isti način kao i prema ostalima?
- Da li ste se odvojeno konsultovali sa nekim od učesnika u nabavci o tome kako pripremiti ili voditi ovaj postupak nabavke?
- Da li ste u skorije vreme sa nekim od učesnika u nabavci razgovarali o mogućnostima budućeg zaposlenja za vas ili povezano lice?
- Da li je neki od učesnika u nabavci finansijer političke stranke, ili kandidat sa kojim ste politički angažovani, ili ste u skorijoj prošlosti bili politički angažovani kao nosilac političke funkcije, član, ili na drugi način?

Ukoliko je odgovor na bilo koje od gore navedenih pitanja „da“, smatrajte da situacija predstavlja stvarni ili prividni sukob interesa.

### 4.3. Samoprocena<sup>4</sup>

Za otkrivanje eventualnog sukoba interesa može vam poslužiti sledeći obrazac za samoprocenu. U cilju dobijanja objektivnog rezultata, trebalo bi da na pitanja odgovorite što je moguće otvorenije, izbegavajući samozavaravanje. Iz praktičnih razloga, brz način je otvaranje jednostavnog elektronskog dokumenta prema dole priloženom obrascu u Word-u, Excel-u ili drugom odgovarajućem formatu.

#### Obrazac za samoprocenu

Spisak vaših službenih dužnosti kako su navedene u zakonima, propisima, ugovoru o radu, opisu posla, itd.	Spisak privatnih interesa koji su na bilo koji način povezani sa delokrugom vaših službenih dužnosti	Uticaj privatnog interesa	Uticaj privatnog interesa kako ga sagledava javnost	Očekivani uticaj privatnog interesa u budućnosti
		Stvarni sukob interesa	Prividni sukob interesa	Potencijalni sukob interesa
1.	1.			
2.	2.			
3.	3.			
... dodati redove po potrebi	... dodati redove po potrebi			

### 4.4. Primeri mogućeg sukoba interesa<sup>5</sup>

#### 4.4.1. Situacija br.1

Mlada osoba je diplomirala na pravnom fakultetu. Njen otac je direktor regionalnog odeljenja jedne administrativne institucije. Odeljenju nedostaje mlađi pravnik. Mlada osoba je voljna da se vrati u svoj rodni grad i radi u tom odeljenju. Ona se prijavljuje na javni konkurs za ovo radno mesto, ali njen otac je funkcioner koji donosi odluke o prijemu u radni odnos u tom odeljenju. Da li je prihvatljivo da oba srodnika rade u tom odeljenju?

#### Ovo je situacija sukoba interesa.

Direktoru je nedvosmisleno zabranjeno da vrši službenu dužnost koja ima uticaj na njegovu ćerku. U fazi zapošljavanja, nadređeni funkcioner ili rukovodeća institucija (centrala institucije) bi mogla da razreši ovaj sukob interesa donošenjem odluke u ovom slučaju zapošljavanja.

Nakon prijema direktorove ćerke u radni odnos, nastaje potencijalni sukob interesa, naročito ukoliko je odeljenje malo i ima samo dva nivoa u hijerarhiji (direktor i podređeni službenici). Izvesno je da će, u bliskoj budućnosti, nastupiti stvarni sukob interesa.

<sup>4</sup> Samoprocena se zasniva na ideji iz jednog sličnog instrumenta u Metodološkim preporukama za sprečavanje i rešavanje sukoba interesa Nacionalne agencije Ukrajine za sprečavanje korupcije (usvojenim 29. septembra 2017.).

<sup>5</sup> Nekoliko primera je prilagođeno iz Smernica o sukobu interesa za rukovodioce javnih institucija koje su izradene za projekat Saveta Evrope „Kontrolisanje korupcije kroz sprovođenje zakona i prevenciju (CLEP)” u Republici Moldaviji 2017. godine

Radi izbegavanja sukoba, najmanje što je potrebno je da postoji jedan srednji nivo u hijerarhiji između dva srodnika. Imajte na umu da institucije mogu da imaju vlastita interna pravila koja se tiču zapošljavanja članova porodice. Na primer, neke institucije ne dozvoljavaju da dva rođaka rade u istom odeljenju.

#### **4.4.2. Situacija br.2**

Direktor velike institucije treba da imenuje svog zamenika. On smatra da je najstručniji kandidat za to radno mesto osoba koja je i suosnivač direktorove privatne kompanije. Da li postoji zakonit način za postavljenje ovog lica, bez kršenja pravila o sukobu interesa?

Ovo je **situacija sukoba interesa**.

Takvo postavljenje je zakonski nemoguće. Jasno je da suosnivači privrednog društva imaju zajednički interes za razvoj poslovanja i maksimalno uvećanje dobiti. Stoga, direktor institucije ne može obavljati svoju službenu dužnost kada je u pitanju suosnivač.

Sukob interesa u imenovanju na dužnost bi se mogao rešiti uključivanjem pretpostavljenog funkcionera ili, ukoliko neposredno pretpostavljeni ne postoji, Agencije za borbu protiv korupcije. Međutim, svaki rukovodilac je neposredno pretpostavljen svom zameniku, pa bi ova situacija bila u suprotnosti sa propisima o sukobu interesa. Imenovanje tog lica na dužnost zamenika i rešavanje sukoba interesa bilo bi moguće jedino pod uslovom da rukovodilac podnese ostavku i/ili bude premešten na drugu funkciju. Međutim, smenjivanje direktora kako bi se omogućilo postavljenje zamenika direktora uglavnom ne bi bilo praktično rešenje.

#### **4.4.3. Situacija br.3**

Jedan od kandidata za radno mesto u odeljenju za planiranje jednog ministarstva je unuk šef odeljenja za javne nabavke u istom ministarstvu. Deda nije uključen u komisiju koja odlučuje o prijemu u radni odnos. Ukoliko bude zaposlen, kandidat neće biti podređen svom dedi. Međutim, predsednik konkursne komisije je zabrinut da bi neko mogao da pomisli da je šef odeljenja za javne nabavke uticao na izbor kandidata i da bi se zapošljavanje moglo smatrati prividnim sukobom interesa.

Ovo nije **situacija sukoba interesa**.

Srodnik (deda) nema, niti se od njega očekuje da ima bilo kakva ovlašćenja za odlučivanje o prijemu novog radnika. Čak i za prividni sukob interesa, neophodan je konkretniji osnov za pretpostavku o postojanju uticaja privatnog interesa.



#### 4.4.4. Situacija br.4

Članica komisije za javne nabavke je saznala da je njen rođak jedan od ponuđača.

##### Ovo je **situacija sukoba interesa**.

Rođak funkcionera je povezano lice. Pored zakonom utvrđenih procedura za rešavanje sukoba interesa, funkcionerka bi trebalo da uzme u obzir i Pravila i operativno uputstvo u postupcima javne nabavke (na snazi od 16. aprila 2018.), u kome se navodi: " U slučaju da član komisije za javne nabavke utvrdi postojanje sukoba interesa u postupku ocenjivanja ponuda, on/ona će saopštiti postojanje sukoba interesai napustiti sastanak, i neće dalje učestvovati u ocenjivanju ponuda u datom postupku. Lice koje više ne učestvuje u postupku ocenjivanja ponuda, nije oslobođeno dužnosti čuvanja tajnosti podataka."<sup>6</sup>

#### 4.4.5. Situacija br.5

Kandidat konkuriše za javnu funkciju u instituciji za zaštitu životne sredine. Neposredno pre stupanja na javnu funkciju, prodaje svoje deonice u kompaniji za iznajmljivanje automobila osobi koju lično ne poznaje. Nekoliko meseci nakon toga, institucija pokreće postupak javne nabavke za usluge iznajmljivanja automobila. Pošto pomenuti funkcioner poseduje znanja o takvim uslugama, on je uključen u komisiju za javne nabavke. Kasnije će se ispostaviti da je njegova bivša kompanija takođe podnela ponudu.

##### Ovo je **prividni sukob interesa**.

Osoba sa strane bi mogla da posumnja da funkcioner ima lične veze sa novim vlasnikom, čak i kada takve veze ne postoje. Moglo bi se čak i pretpostaviti da je kupoprodajna cena kompanije nerealno uvećana imajući u vidu buduće poslove sa javnom institucijom. Pored toga, funkcioner ne sme da preduzima radnje koje pogoduju interesima lica sa kojima je bio u poslovnim odnosima u prethodnih pet godina (član 9, tačka 1.8 Zakona o sprečavanju sukoba interesa).

Funkcioner je dužan da saopšti postojanje sukoba interesa, kao što je to predviđeno u Pravilima i operativnom uputstvu za postupke javne nabavke i ne sme učestvovati u daljem postupku ocenjivanja ponuda.

#### 4.4.6. Situacija br.6

Porodica poseduje privatnu putničku agenciju. Jedan od supružnika želi da otpočne karijeru državnog službenika i biva primljen na mesto šefa odeljenja u jednom ministarstvu. Ministarstvo povremeno vrši nabavku usluga putničkih agencija. Da li bi ova porodična kompanija imala pravo da učestvuje u postupcima javne nabavke koje sprovodi ovo ministarstvo?

Da, kompanija može da učestvuje u postupku javne nabavke čak i kada njen suvlasnik radi u instituciji koja sprovodi nabavku, ako ne zauzima visoku funkciju. U skladu sa Zakonom br. 04/L-04 o javnim nabavkama, sukob interesa bi nastao ukoliko bi ovaj državni službenik bio uključen u sprovođenje postupka javne nabavke ili ako bi bio u stanju da utiče na ishod postupka. Ukoliko je to slučaj, državni službenik bi morao da saopšti postojanje sukoba interesa, kao što je propisano

<sup>6</sup> Videti Pravila i operativne smjernice za javne nabavke (Rregullat dhe Udhëzuesi Operativ për Prokurimin Publik). Raspoloživo na: <https://krpp.rks-gov.net/>

Međutim, ova situacija bi se mogla smatrati prividnim sukobom interesa, čak i ako državni službenik koji ima privatni interes nije uključen u postupak nabavke. Prividni sukob interesa bi mogao postojati ukoliko bi, na primer, državni službenik bio uključen u druge slične postupke javnih nabavki ili ako bi bio u mogućnosti da utiče na postupak navodno i potencijalno zbog bliskih odnosa sa državnim službenicima koji su uključeni u taj postupak. Savetuje se da ministarstvo u internim pravilima koja će usvojiti definiše situacije koje se smatraju prividnim sukobom interesa.

#### **4.4.7. Situacija br.7**

Opštinski arhitekta dobija na potpis akt za izmenu plana detaljne regulacije parcele koja je u vlasništvu partnera iz njegovog nekadašnjeg biroa. Arhitekta je prodao svoj udeo u ovom birou partneru godinu dana pre toga. Međutim, čak i nakon toga, on je i kao konsultant učestvovao u izradi dva projekta biroa.

Ovo je u najmanju ruku prividni sukob interesa.

Prodaja udela je svakako ograničila privatni interes arhitekta u birou. Međutim, postoji privid da određene društvene i poslovne veze i dalje traju. Dva partnera su imali poslovni odnos dok su zajednički bili vlasnici biroa, a kontinuirano angažovanje opštinskog arhitekta na projektima ovog biroa daje privid da se takav odnos nastavlja. Štaviše, angažovanje u okviru projekata stvara prilike da se i u budućnosti ostvaruje dodatni prihod. Arhitekta će morati da saopšti (ne)postojanje privatnog interesa za svaki slučaj posebno.

#### **4.4.8. Situacija br.8**

Šefica odeljenja za urbanističko planiranje jedne opštine udata je za izvršnog direktora velike građevinske kompanije. Šefica odeljenja rutinski potpisuje gradske prostorne planove i njihove izmene. Do sada, ona nije bila u situaciji da mora da potpisuje planove na osnovu zahteva kompanije njenog muža ili planove koji utiču na projekte koje gradi ta kompanija.

Ovo je **potencijalni sukob interesa**.

Šefica odeljenja mora preduzeti korake da izbegne sukob interesa. Ona bi trebalo da obavesti neposrednog rukovodioca, ili rukovodeću/nadzornu instituciju o tome. Šefica odeljenja i neposredni rukovodilac bi trebalo da razmotre situaciju i korake koji se moraju preduzeti u situaciji kada bi odobrenje plana stvarno moglo da utiče na projekat koji izvodi ta kompanija.

Opština bi trebalo da usvoji interne propise i definiše pravila o oblicima sukoba interesa. Ukoliko potencijalni sukob interesa često prerasta u stvarni sukob interesa, trebalo bi preduzeti mere za preuređenje privatnih interesa ili javnih dužnosti funkcionera (član 19. Zakona o sprečavanju sukoba interesa).

#### **4.4.9. Situacija br.9**

Supruga načelnika nadležnog organa za bezbednost hrane je potpredsednica Udruženja proizvođača mlečnih proizvoda. Ova državna institucija vrši inspeksijski nadzor privrednih subjekata koji su članovi Udruženja. Predstavnici Udruženja se često sastaju sa predstavnicima nadležnog organa za bezbednost hrane i nadzornog ministarstva da razgovaraju o inspeksijskoj praksi i politici bezbednosti hrane.

Ovo je **potencijalni sukob interesa**.

Povezana lica su supruga funkcionera i Udruženje proizvođača mlečnih proizvoda, pošto njegova supruga sa Udruženjem ima finansijski odnos. Sve dok načelnik nadležnog organa ne obavlja službene dužnosti koje utiču na interese njegove supruge ili Udruženja, ne postoji stvarni sukob interesa.

Međutim, načelnik postavlja prioritete i utvrđuje pravac rada nadležnog organa, razmatra administrativne žalbe protiv nalaza inspekciskog nadzora i učestvuje u izradi javnih politika u oblasti bezbednosti hrane. Stoga, njegovi postupci mogu da utiču na poslovne interese nekih članova udruženja, a posredno i na uspeh njegove supruge u unapređenju interesa članova Udruženja. Načelnik nadzornog organa stoga ima potencijalni sukob interesa.

On je dužan da ovaj interes prijavi neposrednom rukovodiocu ili rukovodećoj/nadzornoj instituciji. Pošto je on načelnik nadležnog organa, nadređena institucija verovatno neće biti u mogućnosti da preispita ili menja dužnosti i ovlašćenja funkcionera kako bi se otklonio potencijalni sukob interesa. Da bi se izbegla potreba za učestalim rešavanjem stvarnog sukoba interesa, trebalo bi razmotriti njegov premeštaj na neku drugu funkciju. Alternativa je da njegova supruga napusti posao u Udruženju.

#### **4.4.10. Situacija br.10**

Državna institucija dodeljuje subvencije i bespovratnu finansijsku pomoć. Sme li službenik te institucije da podnese zahtev za dodelu subvencije ili bespovratne pomoći?

Ne postoji opšta zabrana prema kojoj državni službenici ne smeju da podnesu zahtev za dodelu subvencije ili bespovratne pomoći koju dodeljuje institucija koja ih zapošljava. U konkretnom slučaju, odgovor će zavisiati prvo od vrste subvencije ili bespovratne pomoći. Ukoliko se radi o subvenciji, koja je zagarantovana zakonom svim subjektima (na primer, poljoprivrednim gazdinstvima), koji ispunjavaju kriterijume, službeniku ne sme biti uskraćeno pravo da podnese takav zahtev.

Ukoliko se radi o bespovratnoj pomoći, koja se odobrava isključivo odabranim kandidatima, na primer, putem konkursa, institucija može da isključi svoje funkcionere kao lica koja ne ispunjavaju kriterijume na osnovu vlastitih propisa, kako bi se sprečio sukob interesa. U slučaju da se radi o državnom službeniku na visokoj funkciji, postoji zabrana da njegovo/njeno privredno društvo prima pomoć od institucije u kojoj funkcioner radi (član 13, stav 3. Zakona o sprečavanju sukoba interesa).

Kada je državnom službeniku dozvoljeno da podnese zahtev, ostali državni službenici institucije imaju obavezu da spreče, izbegnu i rešavaju sukob interesa. Donosioci odluka ne bi trebalo da zavise od podnosioca zahteva. Ukoliko ne zavise od podnosioca zahteva, odnosno nisu njegovi podređeni službenici, verovatnoća sukoba interesa je značajno smanjena. Odluke treba da donose državni službenici koji nisu podređeni podnosiocu zahteva, koji rade u drugim jedinicama i nemaju posebne lične odnose sa njim.

Ukoliko nema takvih donosilaca odluka, na primer, kada je podnosilac zahteva direktor institucije, donosioci odluka bi trebalo da u svakom pojedinačnom slučaju saopšte privatne interese. Ukoliko takve izjave prima sam podnosilac zahteva u svojstvu direktora, predmet se upućuje Agenciji za borbu protiv korupcije na rešavanje.

Institucija može da ograniči privid sukoba interesa jasnijim i transparentnijim postupcima koji se tiču dodele subvencija ili bespovratne pomoći, kao i usvajanjem drugih internih propisa.

#### 4.4.11. Situacija br.11

Formirana je radna grupa eksperata (čine je i funkcioneri i oni koji to nisu) na nivou visokog izvršnog tela za izradu standarda za vrste softvera koje bi državne institucije trebalo da koriste. Standardi su neophodni kako bi se obezbedila međusobna kompatibilnost softvera različitih institucija. U međuvremenu, jedna od posledica izrade standarda može biti da će nekim proizvođačima i prodavcima softvera biti omogućeno da svoje proizvode isporučuju državnim institucijama, a drugima ne. Neki eksperti ili lica koja su sa njima povezana bi mogli da imaju poslovne interese u nekim od tih kompanija ili da ostvare korist ukoliko iste budu izabrane kao isporučioци usluga.

Telo koje je formiralo radnu grupu bi trebalo da od eksperata da zahteva da saopšte svoje interese i interese lica sa kojima su povezani, na koje bi mogli da utiču standardi koje izrađuje radna grupa.

Ukoliko takvi interesi kod njih postoje, članovi radne grupe koji su funkcioneri moraju dostaviti izjave o postojanju sukoba interesa za svaki pojedinačni slučaj, u skladu sa zakonom, pošto će aktivnost radne grupe verovatno uticati na buduće odluke o standardima.

Interni propisi bi trebalo da predvide rešavanje svih sukoba interesa isključivanjem člana iz radne grupe ili iz određenih delova posla.

Na sličan način, institucije bi trebalo da upravljaju svim sukobima interesa koji nastanu u procesima izrade i donošenja javnih politika.

## 5. REŠAVANJE SUKOBA INTERESA

### 5.1. Rešavanje sukoba interesa na osnovu procene svakog pojedinačnog slučaja

(član 17 Zakona o sprečavanju sukoba interesa)

Ukoliko znate da imate ili da sa vama povezano lice ima privatni interes koji se tiče konkretne odluke:

- Sačinite izjavu o postojanju interesa za svaki pojedinačni slučaj (član 17. Zakona o sprečavanju sukoba interesa);
- Povucite se iz odlučivanja.

Izjava za svaki pojedinačni slučaj bi trebalo da bude sačinjena:

- ✓ što je pre moguće,
- ✓ pre postupka donošenja odluke, i
- ✓ u pismenoj formi ili popunjavanjem propisanog obrasca.

Takođe, kada god to zahteva vaš pretpostavljeni ili rukovodeća/nadzorna institucija, morate za svaki pojedinačni slučaj dostaviti izjavu o sukobu interesa. Kada se to zahteva, izjava mora da bude dostavljena čak i kada nikakav privatni interes ne može da dovede do sukoba interesa u datoj situaciji.

Izjava o interesima za svaki pojedinačni slučaj predstavlja zvanični čin obaveštavanja ostalih zaposlenih i izveštavanja neposrednog rukovodioca o postojanju privatnog interesa koji može da utiče na obavljanje službenih dužnosti u procesu odlučivanja o konkretnom pitanju u koji je funkcioner uključen.

Izjava o interesima za svaki pojedinačni slučaj je obavezna za svakog funkcionera. Ona se često koristi u situacijama koje se tiču konkursne komisije ili komisije za javne nabavke, inspekcija ili revizija, istraga, rasprava ili glasanja na telima kolegijuma i odlučivanja u konkretnoj službenoj odluci, procesu ili aktivnosti.

Dostavljanje izjave za svaki pojedinačni slučaj je samo prvi korak u rešavanju sukoba interesa. Na vama i na vašem neposrednom rukovodiocu leži odgovornost za delotvorno rešavanje sukoba interesa. Zakon predviđa mere koje funkcioner i njegov neposredni rukovodilac ili rukovodeća institucija mogu da preduzmu u zavisnosti od predmeta i okolnosti. Pored toga, po potrebi se mogu preduzimati i druge mere.

Moguće mere  
funkcionera/državnog  
službenika

- *Prenošenje* privatnog interesa i upravljačkih prava u privrednom subjektu;
- *Vlastito izuzeće* iz odlučivanja, rasprave ili glasanja;
- *Povlačenje* iz poslova koji su u sukobu ili nisu kompatibilni sa vašom javnom funkcijom;
- *Podnošenje ostavke* na javnu funkciju.

Mere koje treba da  
preduzme neposredni  
rukovodilac ili  
rukovodeća institucija

- *Ograničiti* informacije javnom funkcioneru/službeniku;
- *Izbegavati dodelu* konkretnih dužnosti ili obaveza javnom funkcioneru/službeniku;
- *Isključiti* javnog funkcionera/službenika iz postupka odlučivanja;
- *Preispitati ili promeniti* dužnosti i ovlašćenja funkcionera/državnog službeniku;
- *Premestiti* javnog funkcionera/službenika na drugu funkciju/radno mesto;
- *Izbegavati imenovanje ili izbor* funkcionera na određenu funkciju;
- *Ukinuti ili poništiti* akt donet u sukobu interesa.

## 5.2 Rešavanje sukoba interesa po preuzimanju nove dužnosti

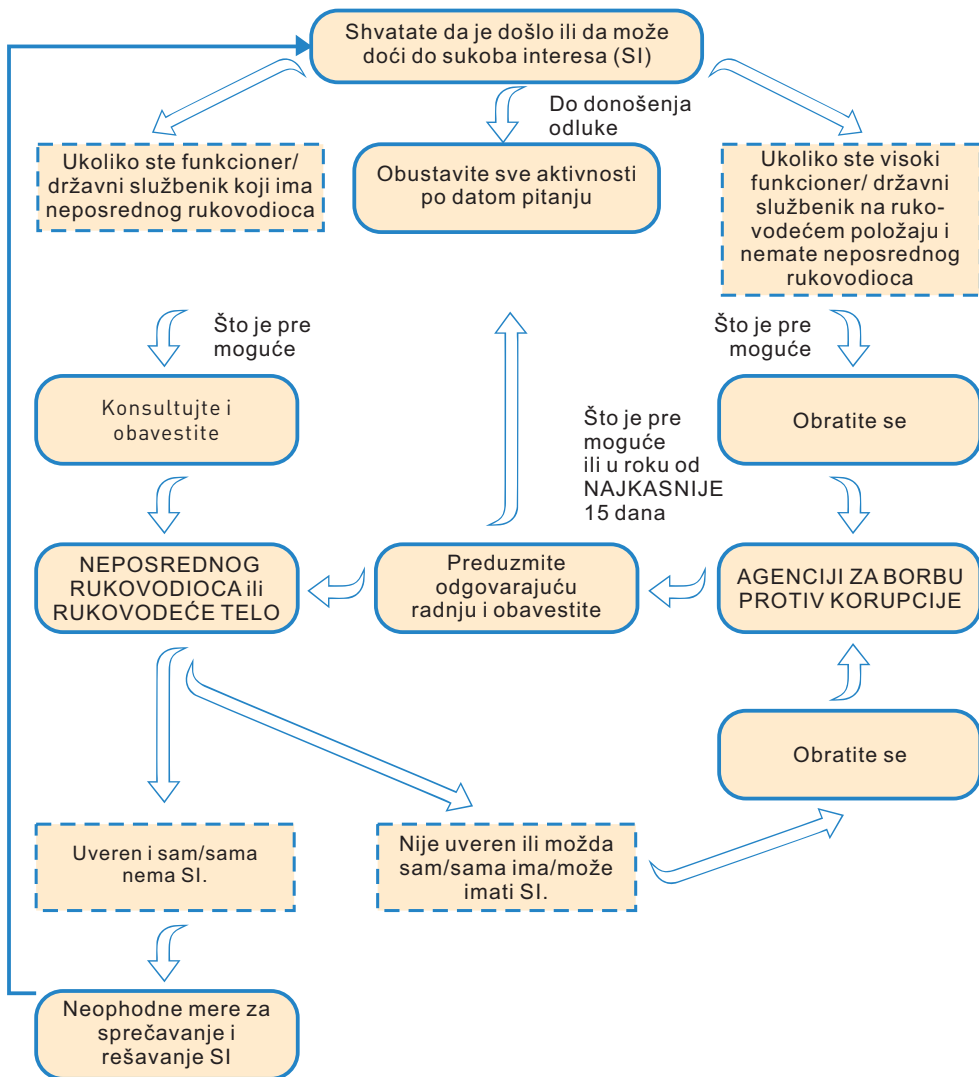
(član 8. Zakona o sprečavanju sukoba interesa)

Ako posumnjate  
ili utvrdite da je  
došlo ili da može  
doći do sukoba interesa:

- *Obustavite* sve radnje preduzete u vezi sa tim pitanjem;
- *Konsultujte* i obavestite neposrednog rukovodioca ili rukovodeće telo što je pre moguće;
- Ukoliko ste funkcioner/državni službenik na rukovodećem položaju i nemate neposrednog rukovodioca, *uputite pitanje* rukovodećoj/nadzornoj instituciji i konsultujte Agenciju za borbu protiv korupcije.

Kao i kod rešavanja sukoba interesa u svakom pojedinačnom slučaju, obustavljanje aktivnosti i informisanje nadređenog su samo prvi koraci u rešavanju sukoba interesa. Funkcioner ili institucija moraju da preuzmu sve korake u roku od 30 dana, a oni su opisani u narednom dijagramu.

## Sprečavanje i rešavanje sukoba interesa



## 6. ODGOVORNOSTI RUKOVODILACA I INSTITUCIJA KOJE IH ZAPOŠLJAVAJU

U skladu sa novim Zakonom o sprečavanju sukoba interesa, sukob interesa se u početku i generalno mora rešavati u okviru svake institucije. Agencija za borbu protiv korupcije se uključuje u konkretnim slučajevima tek kada su preduzeti svi potrebni koraci u okviru institucije ili rukovodeće institucije a rešenje nije iznađeno.

### 6.1 Odgovornosti rukovodioca

Ukoliko ste rukovodilac, imate konkretne odgovornosti u pogledu sprečavanja i rešavanja sukoba interesa:

- ✓ Zahtevajte izjavu o privatnim interesima od zaposlenih za svaki pojedinačni slučaj, bilo da vas je savetovao ili obavestio zabrinuti službenik, ili po službenoj dužnosti (član 8, stav 2; član 17, stav 2 i 3 Zakona o sprečavanju sukoba interesa);
- ✓ Sprečite ili rešite sukob interesa, kada saznate za stvarni ili potencijalni sukob interesa nekog od podređenih službenika (član 8, stav 3; član 19, stav 2);
- ✓ Obratite se Agenciji za borbu protiv korupcije (KAPK), ukoliko niste sigurni kako da rešite sukob interesa podređenog službenika ili smatrate da biste vi sami došli u sukob interesa u tom predmetu (član 8, stav 4 i 5);
- ✓ Obavestite KAPK o preduzetim merama za sprečavanje i rešavanje sukoba interesa ili nespojivosti dužnosti (član 19, stav 4);
- ✓ Podnosite krivičnu prijavu javnom tužiocu protiv funkcionera koji je počinio krivično delo (član 24, stav 3).

Bilo kao državni službenik ili njegov rukovodilac, vi ćete snositi materijalnu odgovornost kada preduzete mere nisu delotvorno sprečile i rešile sukob interesa ili nespojivosti funkcije.

### 6.2. Glavne obaveze institucije

Ukoliko ste rukovodilac institucije, imajte na umu da i institucija snosi odgovornost za:

- ✓ propisivanje internih pravila o rešavanju sukoba interesa uz pomoć Agencije za borbu protiv korupcije, ukoliko je potrebno, i njihovo sprovođenje (član 20, stav 3);
- ✓ pravilno evidentiranje i prijavljivanje podataka o sukobu interesa koji se desio u okviru institucije, kao i o pojedinostima i ishodima svakog pojedinačnog slučaja (član 17, stav 4; član 20, stav 5);
- ✓ prikupljanje i provera podataka o privatnim interesima funkcionera (član 20, stav 4, podstav 4.1 i 4.2);
- ✓ sprečavanje i rešavanje sukoba interesa na srazmeran način i izveštavanje Agencije za borbu protiv korupcije o preduzetim merama u vezi sa rešavanjem sukoba interesa ili nespojivosti funkcije (član 19, stav 2. i 4);
- ✓ uzdržavanje od poslovanja sa bivšim visokim funkcionerima institucije u okolnostima koje propisuje zakon (član 18, stav 2);
- ✓ obaveštavanje Agencije za borbu protiv korupcije o kršenjima ograničenja koja se odnose na zapošljavanje nakon isteka mandata visokih funkcionera institucije (član 18, stav 3);
- ✓ omogućavanje odnosno davanje pristupa Agenciji za borbu protiv korupcije (KAPK) potrebnim informacijama i resursima, najkasnije u roku od 15 dana, radi provere i istrage sukoba interesa i nespojivosti funkcije (član 21 stav 4);



- ✓ pokretanje postupak za razrešenje funkcionera u situaciji nespojivosti funkcije na zahtev KAPK i obaveštavanje KAPK o sprovedenim merama, u roku od 15 dana (član 22, stav 9. i 11);
- ✓ pokretanje prekršajnog postupka (član 23, stav 3);
- ✓ pokretanje disciplinskog postupka (član 24, stav 1);
- ✓ podnošenje krivične prijave javnom tužiocu protiv funkcionera koji je počinio krivično delo (član 24, stav 3);
- ✓ pokretanje ili praćenje pravnih radnji u vezi sa razmatranjem, opozivom i/ili poništenjem akata ili ugovora sačinjenih u situaciji kada je postojao sukob interesa, kao i preduzimanje potrebnih radnji u vezi sa procenom štete i rešavanjem posledica (član 22. stav 13. i 14);
- ✓ dostavljanje godišnjeg izveštaja o aktivnostima KAPK-u sa informacijama o tome kako je institucija postupila u slučaju sukoba interesa (član 20, stav 6).

Pravilima o sukobu interesa u internim aktima mogu se regulisati različita pitanja, kao što su:

- ✓ pružanje detaljnih uputstava o izbegavanju prividnog i potencijalnog sukoba interesa, do kojih često može doći u okviru institucije;
- ✓ procedure za upravljanje prividnim i potencijalnim sukobom interesa;
  - utvrđivanje kriterijuma za ograničavanje ili zabranu funkcioneruda obavlja druge poslove;
- ✓ obrasci i postupak za redovno interno saopštavanje privatnih interesa funkcionera (videti Prilog 3).

Imajte na umu da je uloga Agencije za borbu protiv korupcije (KAPK) da pruža savete funkcionerima i rukovodiocima i da daje mišljenje o načinima rešavanja sukoba interesa, a ne da ih sama rešava.

Međutim, u okviru sveobuhvatne nadzorne uloge koju ima nad sprovođenjem Zakona o sprečavanju sukoba interesa, KAPK ima ovlašćenja da preduzima zakonske mere i da pokreće pravne radnje u nadležnim institucijama u skladu sa zakonom, uključujući sudske postupke protiv akata i ugovora donetih u situaciji koja predstavlja sukob interesa.

## 7 DRUGI POSLOVI

### 7.1. Opšta pravila

Po pravilu, funkcionerima je dozvoljeno da pored svojih javnih funkcija obavljaju i druge poslove. Učešće u drugim poslovima treba da se odvija van radnog vremena. Međutim, poslovi koji su nespojivi sa obavljanjem javnih dužnosti podležu ograničenjima i uslovima.

Dozvoljeno (osim ako nije drugačije predviđeno zakonom)	Zabranjeno
<ul style="list-style-type: none"><li>• Funkcije u političkoj stranci (za funkcionera izabranog za predstavnika neke stranke).</li><li>• Poslovi u oblasti nauke, sporta, obrazovanja, kulture i humanitarne delatnosti.</li><li>• Prihodi od autorskih prava, patenata, intelektualne i industrijske svojine i dugih sličnih prava.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Drugi poslovi kada postoji mogućnost zloupotrebe službenih informacija.</li><li>• Drugi poslovi koji utiču na nepristrasnost u obavljanju javne dužnosti i dovode u pitanje poštovanje načela konkurencije.</li><li>• Angažmani koji mogu da štete ugledu institucije.</li><li>• Izbor, imenovanje ili upućivanje u određene institucije (osim ukoliko nije utvrđeno zakonom).</li><li>• Angažmani povezani sa koristima od privatnih pravnih lica kojima se dodeljuju javni ugovori, krediti ili druga javna sredstva, privatizacijom javne imovine, oslobađanjem od carinskih ili poreskih obaveza, ili koja obavljaju delatnost u slobodnim zonama u slučajevima kada je funkcioner u toku vršenja javne funkcije posredno ili neposredno uticao na sticanje prava u korist tih lica.</li></ul>

- ✓ Zloupotreba službenih informacija bi se dogodila, na primer, ukoliko bi neki funkcioner davao povlašćene informacije svom privatnom poslodavcu.
- ✓ Drugi posao ne bi trebalo da dovodi do sukoba interesa. Ukoliko dođe do sukoba interesa, njime će se upravljati u skladu sa zakonom i internim propisima. Na primer, funkcioner neće učestvovati u dodeli ugovora nevladinoj organizaciji u kome on/ona ili povezano lice radi. Ukoliko takav funkcioner ne učestvuje u dodeli, ali ima mogućnost da utiče na nju, tom situacijom će se upravljati kao sa pretpostavljenim sukobom interesa.
- ✓ Načelo konkurencije bi bilo narušeno, na primer, ukoliko bi neki službenik za nabavke dao povlašćene informacije svom privatnom poslodavcu i tako tom privrednom subjektu obezbedio konkurentsku prednost.
- ✓ Javne institucije treba bliže da odrede ograničenja svojim internim propisima, na primer, da definišu vrste drugih poslova koje bi bile štetne po ugled institucije. U zavisnosti od procene institucije, takav posao bi mogao da bude trgovina alkoholom, rad za neki privredni subjekat, koji se bavi nezakonitom aktivnošću, pružanje plaćenih usluga, koje su slične onima koje pruža data institucija itd.

Institucije mogu da utvrde dodatna pravila u vezi sa drugim poslovima, na primer, zabranu bavljenja drugim poslovima u toku radnog vremena, ograničenje zarade na drugom poslu u u srazmeri sa zaradom funkcionera, zahtev da funkcioner dostavi detaljne informacije o drugom poslu neposrednom rukovodiocu. U nekim institucijama, vršenje drugih poslova je dozvoljeno samo uz odobrenje nadležnog rukovodioca.

Kad god razmatrate da li ćete se baviti nekim dodatnim poslom, treba da konsultujete ne samo zakon, već i interne propise vaše institucije.

Osim toga, prema Kodeksu ponašanja državnih službenika Kosova, državni službenik:

- ✓ se neće baviti drugim poslom koji ometa vršenje službenih dužnosti i koji na bilo koji način utiče na realizaciju krajnjih ciljeva institucije;
- ✓ treba unapred da obavesti rukovodioca i kadrovsku jedinicu o drugom poslu;
- ✓ može da se bavi sindikalnim aktivnostima ili zastupanjem nekog državnog službenika, ili aktivnostima nastave, istraživanja i obuke, samo ukoliko one ne narušavaju obavljanje dužnosti i nisu u suprotnosti sa prirodom dužnosti.

Takođe postoje i drugi oblici nespojivosti, na primer, između političkih imenovanja i statusa državnog službenika (član 17, stav 1. Zakona br. 03/L-149 o državnoj službi).

## 7.2. Dodatna pravila za više funkcionere

Dozvoljeno	Zabranjeno
<ul style="list-style-type: none"><li>• Član upravnog ili nadzornog odbora (sa izuzetkom upravljačke funkcije) naučnih, sportskih, kulturnih, humanitarnih i sličnih organizacija, bez prava na naknadu.</li><li>• Funkcija u političkoj stranci.</li><li>• Član upravnog ili nadzornog odbora najviše jednog javnog preduzeća, akcionarskog društva, ili tela druge državne institucije (osim ukoliko je zakonom izričito dozvoljeno više pozicija), bez prava na naknadu.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Profesionalno obavljanje advokatske i javnobeležničke delatnosti, delatnosti privatnog izvršitelja, stečajnog upravnika, sudskog veštaka, konsultanta ili zastupnika pravnih lica, ukoliko ove delatnosti zahtevaju dozvolu.</li><li>• Drugi posao s punim radnim vremenom.</li><li>• Funkcija menadžera, ovlašćenog zastupnika ili člana upravnog ili nadzornog odbora privatnih zakonitih profitnih i nevladinih organizacija, osim ukoliko javna funkcija zahteva takvu pozicija.</li></ul>

### 7.3. Primeri drugih poslova

#### 7.3.1. Situacija br.1

Funkcija višeg funkcionera obuhvata ocenjivanje zahteva za finansiranje, koje dostavljaju državni univerziteti. Sme li on/ona da radi kao profesor na jednom od tih državnih univerziteta?

Funkcionerima je generalno dozvoljeno da se vršedruge poslove u oblasti obrazovanja. Stoga funkcioner može da radi kao profesor ukoliko on/ona poštuje pravila kojima podleže drugi posao.

Međutim, kada angažuje funkcionera na drugom poslu, univerzitet postaje pravno lice koje je povezano sa tim funkcionerom. Interesi tog univerziteta bi mogli da utiču na postupanje funkcionera u obavljanju javnih funkcija kod ocenjivanja zahteva za finansiranje istog univerziteta ili drugih univerziteta, u slučaju da postoji neki konkurs za oskudna finansijska sredstva. Stoga ova situacija dovodi do potencijalnog sukoba interesa. Pojava sukoba interesa bi mogla da se rešava na osnovu procene svakog pojedinačnog slučaja, ali se preporučuje trajno preispitivanje dužnosti funkcionera (odnosno prestanak angažovanja na ocenjivanju budžetskih zahteva) ukoliko taj funkcioner hoće da zadrži status profesora.

Ono što je važno, visoki funkcioner treba da vodi računa da ne prihvati plaćenu rukovodilačku funkciju (rektora, dekana itd.) na tom univerzitetu, pošto funkcionerima nije dozvoljeno da vrše ove funkcije, čak ni u javnim institucijama.

#### 7.3.2. Situacija br.2

Sme li državni službenik da radi kao računovođa ukoliko mu je zvanična funkcija, funkcija revizora u poreskoj upravi?

Ovi poslovi su nespojivi. Pošto je računovođa odgovoran za obezbeđivanje usklađenosti sa poreskim zakonodavstvom, revizor poreske uprave bi mogao da zloupotrebi službene informacije i pomogne tom pravnom licu da izbegne kontrolu poreske uprave. Ovaj drugi posao bi takođe mogao da naruši načela konkurencije obezbeđujući nepoštenu prednost tom pravnom licu i da šteti ugledu poreske uprave stvaranjem utiska da poreski službenici privatno pomažu nekim privrednim subjektima.

Isti ovaj pristup bi važio u svim situacijama kada, s jedne strane, dužnosti jednog službenika obuhvataju kontrolu odnosno inspekcijski nadzor, a s druge strane, potencijalna privatna delatnost obuhvata obezbeđivanje zakonitosti poslovanja privatnog pravnog lica u istoj oblasti. Takođe videti naredno pitanje.

#### 7.3.3. Situacija br.3

Sme li državni službenik da radi kao carinski posrednik ukoliko mu je mesto službe carina?

Ovi poslovi su nespojivi. Pošto je odgovornost carinskog posrednika da obezbedi usklađenost sa carinskim propisima, carinski službenik bi mogao da zloupotrebi službene informacije i da pomogne pravnom licu da izbegne carinsku kontrolu. Drugi posao bi takođe mogao da naruši načela konkurencije, obezbeđujući nepoštenu prednost određenom pravnom licu i da naruši ugled carine stvarajući utisak da carinski službenici privatno pomažu nekim privrednim subjektima.

#### **7.3.4. Situacija br.4**

Sme li državni službenik Ministarstva poljoprivrede van radnog vremena da radi privatno kao poljoprivredni savetnik?

Sa stanovišta zakonodavstva o sukobu interesa, takva praksa je dozvoljena u zavisnosti od konkretnog slučaja. Slično kao u situacijama 2 i 3, državni službenik koji radi u nekoj jedinici sa kontrolnim i inspekcijским funkcijama neće raditi za privatnog poslodavca kako bi osigurao poštovanje merodavnih pravila.

Osim toga, privatni posao ne bi trebalo da se preklapa sa javnom funkcijom ili da bude neki nastavak ili proširenje iste. Na primer, ukoliko je savetovanje poljoprivrednika deo zvaničnih dužnosti državnog službenika, vršenje istog posla privatno, uz naknadu, bi moglo da stvori utisak da su saveti dati u svojstvu državnog službenika namerno nepotpuni kako bi podsticali potražnju za privatnim konsultacijama. Ova situacija bi mogla da utiče na nepristrasnost službenika u vršenju javnih dužnosti (na kvalitet zvaničnog savetovanja) i da potencijalno naruši ugled institucije (stvaranjem utiska da državni službenik očekuje naknadu za neku privatnu uslugu). Situacija koja bi iz toga proizišla bila bi u najmanju ruku prividni sukob interesa.

#### **7.3.5. Situacija br.5**

Sme li funkcioner da se pored svoje javne funkcije bavi sudskim veštačenjem?

Zakon o sprečavanju sukoba interesa generalno ne zabranjuje funkcionerima da se bave veštačenjem. Međutim, potrebno je razmotriti funkcije javne institucije, odgovornosti datog funkcionera i njegovu oblast ekspertize. Taj funkcioner ne bi trebalo daveštači u predmetu u kojem je uključena njegova javna institucija, pošto bi to kompromitovalo i nepristrasnost veštačenja i ugled institucije, što bi moglo da se shvati kao pokušaj uticanja na sudski predmet u korist institucije kompromitovanjem sudskog veštačenja.

Visokim funkcionerima nije dozvoljeno da se bave veštačenjem ukoliko im je za to potrebna licenca.

#### **7.3.6. Situacija br.6**

Sme li državni službenik van radnog vremena da se bavi pružanjem usluga privatnog obezbeđenja?

Da, pod uslovom da pružanje usluga obezbeđenja i zaštite ne spade u javnu dužnost tog državnog službenika. Ukoliko bi to bio slučaj, to bi moglo da stvori utisak da javna institucija koja ga zapošljava obezbeđuje prioritarnu zaštitu onima koji angažuju službenika te institucije privatno. To bi moglo da naruši ugled institucije. Takođe postoji opasnost da bi se simboli (službene oznake položaja itd.) i oprema te institucije mogli koristiti u pružanju privatnih usluga.

### **7.3.7. Situacija br.7**

Sme li visoki funkcioner da bude član odbora NVO za borbu protiv korupcije ako za to ne prima nikakvu naknadu?

Da, takvo članstvo je dopušteno. Visoki funkcioner sme da bude član upravljačkih tela nevladinih organizacija u oblasti nauke, sporta, kulture, humanitarnih i sličnih delatnosti (član 14, stav 1. Zakona o sprečavanju sukoba interesa), ako za to ne prima naknadu. Za smernice u vezi sa sličnim delatnostima, takođe možete da proučite član 17. Zakona o slobodi udruživanja u nevladine organizacije, u kome su definisane delatnosti NVO koje imaju pravo na status javnih korisnika. Ove delatnosti obuhvataju promovisanje ljudskih prava, demokratskih praksi i civilnog društva. Tumačeći zakon na sistemski način, može se zaključiti da borba protiv korupcije spada u pomenute delatnosti od javnog interesa i, samim tim, one su slične aktivnostima definisanim u Zakonu o sprečavanju sukoba interesa.

### **7.3.8. Situacija br.8**

Sme li funkcioner da radi kao konsultant kompanije čiji su glavni izvršni funkcioneri pod istragom za mito?

Funkcioneri ne smeju da se bave drugim poslovima koji bi mogli da naruše ugled institucije. Rad za poslodavca, za koga se zna ili sumnja da se bavi ili da se u skorijoj prošlosti bavio nezakonitom aktivnošću, može da šteti ugledu institucije. Takva situacija može da stvori utisak da institucija toleriše nezakonitost ili da njeni funkcioneri čak i lično učestvuju u nezakonitim postupcima. Pre prihvatanja drugih poslova, funkcioner treba da obrati pažnju na javne informacije o potencijalnom poslodavcu i, kada je potrebno, da zatraži od poslodavca da objasni svoje poslovanje. Drugim rečima, funkcioner treba da uloži razuman napor kako bi se uverio da poslodavac ne predstavlja opasnost po ugled institucije.

### **7.3.9. Situacija br.9**

Sme li funkcioner/državni službenik u Ministarstvu kulture u toku svog mandata da preuzme funkciju direktora državnog pozorišta?

Ne, takvo imenovanje bi predstavljalo kršenje zabrane bavljenja drugim poslom, koja se odnosi na izbor, imenovanje ili upućivanje funkcionera/državnog službenika u podređene ustanove organizacije poslodavca, osim ukoliko to dozvoljava posebni zakon. Shodno ostalim merodavnim pravilima, bilo bi mu dozvoljeno da preuzme neki umetnički (nerukovodeći) angažman u tom pozorištu.

### 7.3.10. Situacija br.10

Smeju li odbornici u opštinskoj skupštini istovremeno da vrše funkciju pomoćnika gradonačelnika, šefa jedinice opštinske uprave, direktora opštinskog preduzeća ili drugog pravnog lica, zamenika direktora škole i slično? Sme li predsednik opštine da radi kao nastavnik u opštinskoj školi u okviru iste opštine?

Odbornicima je generalno dopušteno da vrše drugi posao. Međutim, Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi (član 65, stav 2.) izričito zabranjuje predsednicima opština, direktorima institucija i privrednih subjekata pod upravom opštine, kao i državnim službenicima opštinske uprave da budu odbornici u opštinskoj skupštini. Stoga, ako gore navedeni poslovi spadaju u neku od kategorija pomenutih u članu 65, stav 2. ovog Zakona, oni su nespojivi sa vršenjem javne funkcije.

Osim toga, opštinske skupštine imaju ovlašćenja da donose odluke u vezi sa rukovodiocima pravnih lica pod upravom opštine. Kako bi se izbegao potencijalni sukob interesa, odbornici ne smeju da budu na funkciji o kojoj neposredno odlučuje skupština opštine, čak i ukoliko takav dodatni posao nije izričito zabranjen. U vezi sa funkcijama nad kojima skupština opštine ima posredni uticaj (na koje može uticati usvajanjem propisa ili dodelom finansijskih sredstava), opština može da utvrdi pravila u okviru granica utvrđenih zakonom.

Predsednik skupštine opštine je visoki funkcioner. Zakon o sprečavanju sukoba interesa mu zabranjuje da vrši drugi posao s punim radnim vremenom. Stoga bi predsednik opštine mogao da radi kao nastavnik u nekoj opštinskoj školi samo sa nepunim radnim vremenom/honorarno i u meri u kojoj njegova/njena ovlašćenja unutar te skupštine ne utiče na tu nastavničku poziciju na način koji bi izazvao sukob interesa.

## 8. POKLONI

Ukoliko javni funkcioner primi poklon, stvara se lična veza između njega i poklonodavca. Takva veza bi mogla da utiče na nepristrasnost funkcionera u obavljanju javnih funkcija i da izazove sukob interesa. Stoga zakoni predviđaju stroga pravila u vezi sa primanjem poklona.

Na donjoj slici su rezimirana pravila koja su sadržana u Zakonu br. 04/L-050 o prijavljivanju, poreklu i kontroli imovine visokih javnih funkcionera i o prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona svih javnih funkcionera i Zakonu o sprečavanju sukoba interesa.

Smete li vi, kao javni funkcioner, da primite poklon?<sup>7</sup>

DA

- Protokolarne poklone.
- Prigodne poklone čija vrednost ne prelazi 25 evra.

NE

- Poklone koji utiču ili mogu da utiču na vršenje javne funkcije.
- Naknada za vašu pristrasnost u odlučivanju.
- Prigodne poklone ukupne vrednosti od preko 500 evra u jednoj godini.
- Više od jednog prigodnog poklona od istog lica u jednoj godini.
- Novac, hartije od vrednosti, dragocene metale, bez obzira na njihovu vrednost.
- Poklone od javnih preduzeća i dobavljača ili klijenata ovih preduzeća (videti uslove u zakonu).
- Poklone od privatnih pravnih lica kojima se dodeljuju javni ugovori, finansijska sredstva itd. ukoliko ste bili uključeni i uticali na obezbeđenje tog prava (videti uslove u zakonu).

Kao javni funkcioner, nikada ne tražite poklon!

Vodite računa da sve poklone prijavite vašoj instituciji. Pismenim putem obavestite svog neposrednog rukovodioca ukoliko vam je ponuđen ili dat poklon. Obavestite Agenciju za borbu protiv korupcije ukoliko ste šef institucije.

Svi pokloni postaju vlasništvo institucije u kojoj obavljate svoje dužnosti, izuzev prigodnih poklona ličnog karaktera.

Ponekad je teško odrediti vrednost prigodnog poklona. Ukoliko sumnjate da bi ta vrednost mogla da bude iznad 25 evra, ljubazno odbijte taj poklon. Bolje da budete sigurni, nego da posle zažalite!

Takođe se možete zapitati da li bi određeni prigodni poklon izazvao sumnju da se radi o neprimerenom uticaju na vašu nepristrasnost u obavljanju dužnosti. Možete da odlučite da li ćete da prihvatite takav poklon razmišljajući u duhu donje kontrolne liste.

<sup>7</sup> Postoje nedoslednosti i suprotstavljene odredbe u Zakonu br. 03 / L-149 o državnoj službi (član 33) i zakonu br. 04 / L-050 o prijavljivanju, poreklu i kontroli imovine viših javnih zvaničnika i o prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona svih javnih zvaničnika (član 11) koji postavljaju različite minimalne i maksimalne iznose za dozvoljene poklone, u rasponu od 50 EUR do 100 EUR u prvom slučaju, i od 25 EUR do 500 EUR u potonjem. S obzirom na to da Zakon br. 04 / L-050 sadrži odredbe novijeg datuma i da se primenjuje na sve javne službenike, upućuje se na njegove odredbe.



## 8.1. Kontrolna lista za poklone i povlastice<sup>8</sup>

I	Iskren	Da li je ovo iskreni poklon, kao zahvalnost za mojašira nastojanja, a ne nagrada za neku moju odluku, koji ja nisam tražio(la) ili podsticao(la)?
N	Nezavisan	Ukoliko prihvatim ovaj poklon, da li bi to kod razumne osobe izazvalo sumnju u moju nezavisnost pri vršenju javnih funkcija ubuduće? Budite naročito oprezni ukoliko odluka koju treba da donesete uključuje ili utiče na poklonodavca.
S	Slobodan	Ukoliko prihvatim ovaj poklon, da li bih se osećao(la) slobodnim(nom) od obaveze da učinim protivuslugu poklonodavcu, ili njegovoj porodici, prijateljima/saradnicima?
T	Transparentan	Da li sam spreman(mna) da prijavim ovaj poklon i njegov izvor transparentno svojoj organizaciji i svojim klijentima, svojim kolegama, medijima i široj javnosti?

<sup>8</sup> Ova tabela je prilagođena iz OECD (2005.), Upravljanje sukobom interesa u javnom sektoru, Priručnik za usklađivanje sa kosovskim zakonodavstvom. OECD Izdavaštvo, [www.oecd.org/](http://www.oecd.org/)

## 9. SPREČAVANJE NEPRILIČNOG UTICAJA NA FUNKCIONERA

Zakon o sprečavanju sukoba interesa vas obavezuje da preduzmete korake ukoliko neko pokuša da izvrši pritisak na vas ili ukoliko ste izloženi nepriličnom uticaju.

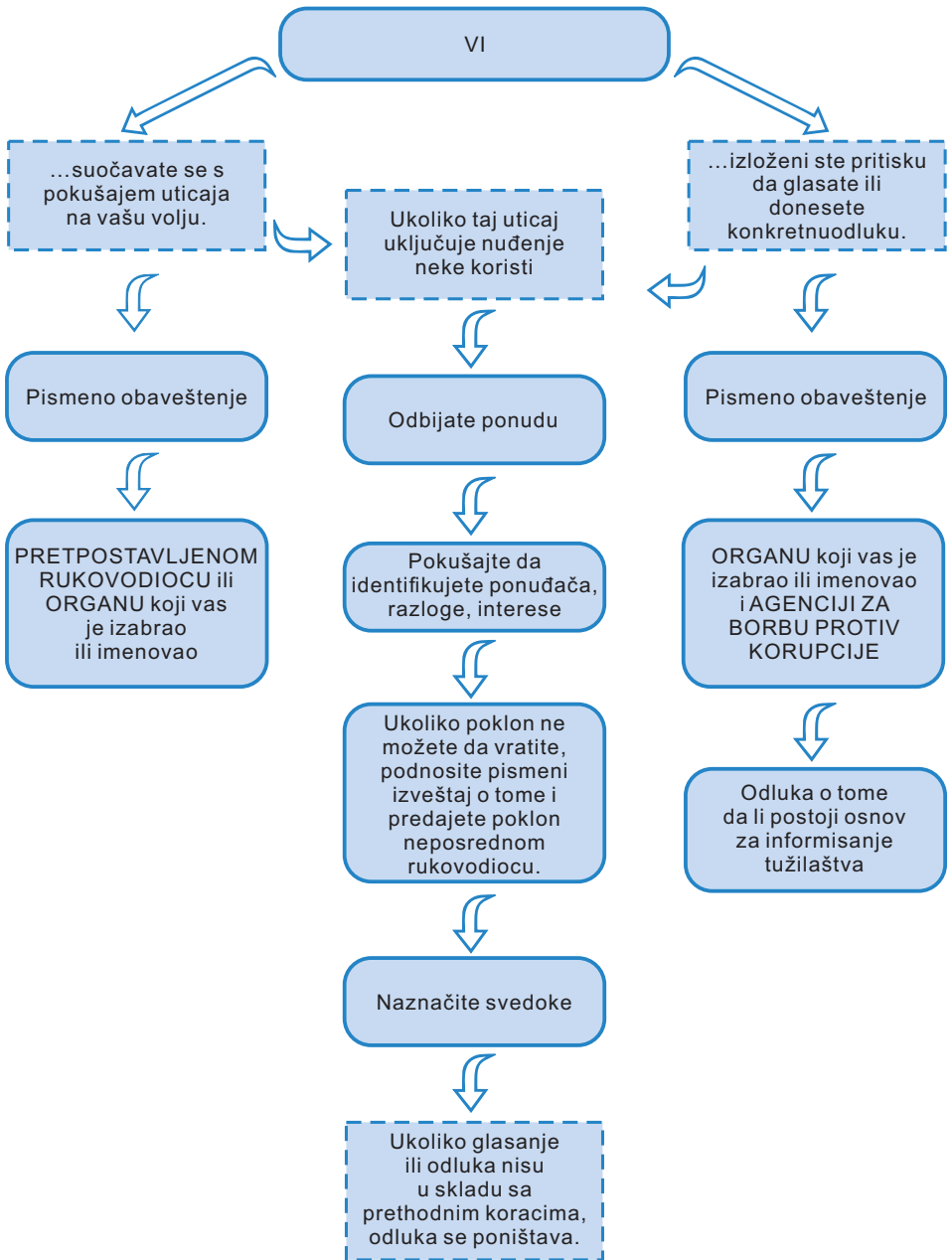
Primer pokušaja  
uticaja

- Član ste komisije za javne nabavke. Jedan privrednik se sastaje sa vama i kaže vam da bi mogle da vam se otvore odlične nove prilike za buduću karijeru ukoliko budete podržali određenog dobavljača.

Primer vršenja  
pritiska

- Član ste komisije za javne nabavke. Direktor vaše institucije vam naređuje da podržite određenog dobavljača, bez pravnog osnova, jer ćete inače biti prebačeni na nižu poziciju.

## Mere za sprečavanje uticaja na vas



## **10. OSTALE OBAVEZE I SANKCIJE**

Zakon o sprečavanju sukoba interesa sadrži nekoliko dodatnih zabrana, obaveza i ograničenja.

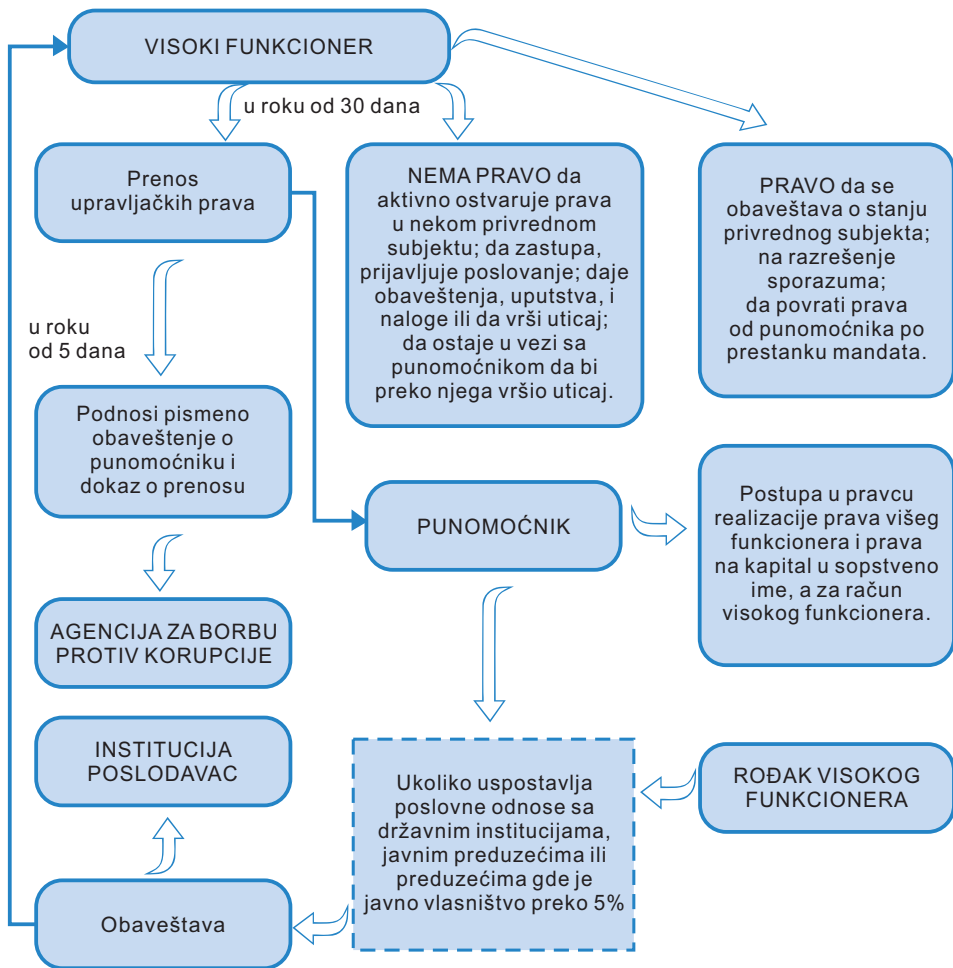
### **10.1. Radnje koje su zabranjene funkcioneru**

Radnje koje su zabranjene funkcioneru su nabrojane u članu 9. Zakona o sprečavanju sukoba interesa i obuhvataju zabrane koje se odnose na primanje poklona i sticanje protivzakonite koristi, kao i druge radnje.

### **10.2. Prenos upravljačkih prava u privrednom subjektu**

Prenos upravljačkih prava u privrednom subjektu na punomoćnika je jedna od obaveza viših funkcionera koji poseduju akcije ili udeo u nekom preduzeću za vreme mandata (član 15. Zakona o sprečavanju sukoba interesa).

## Prenos upravljačkih prava



Privredni subjekti kojima upravlja punomoćnik ili rođak visokog funkcionera nemaju pravo da zaključuju ugovore sa ili da dobijaju pomoć od centralne ili lokalne institucije visokog funkcionera.

Punomoćnik mora da bude u stanju da ostvaruje svoja prava na nezavisan način. Konkretno, punomoćnik ne može da bude supružnik, dete, drugi funkcioner ili osoba koja zavisi od funkcionera, čak ni posredno, zbog javne funkcije koju on vrši, niti privredno društvo ili neprofitna organizacija u kojoj funkcioner ima udeo ili akcije, ili je imao ili ima bilo kakav interes. (Član 3, stav 1, tačka 1.7. Zakona o sprečavanju sukoba interesa).

Prenos prava na punomoćnika izvršen pre stupanja na snagu ovog zakona moraju biti raskinut, osim ukoliko je u skladu sa ovim ograničenjima. U takvom slučaju, mora ponovo da se izvrši prenos imovine na punomoćnika.

### 10.3. Ograničenja po prestanku funkcije

**Dve godine po prestanku javne funkcije**, visoki funkcioner podleže ograničenjima (član 18).

#### DVE GODINE PO PRESTANKU JAVNE FUNKCIJE VISOKOM FUNKCIONERU NIJE DOZVOLJENO:

- da preuzme upravljačku ili rukovodilačku poziciju, ili da bude uključen u kontrolu ili reviziju pravnog lica;
- koje ima neki poslovni odnos sa institucijom u kojoj je taj funkcioner radio;
- ukoliko su funkcionerove dužnosti u toku dvogodišnjeg perioda pre prestanka te javne funkcije bile direktno vezane za nadzor, kontrolu ili sankcionisanje tog pravnog lica;
- da ulazi u bilo kakav ugovorni odnos sa institucijom u kojoj je obavljao javnu funkciju;
- da zastupa, pomaže ili savetuje lice u sukobu ili u poslovnom odnosu sa institucijom u vezi sa poslom koji je on/ona obavljao(la) (ili obavlja);
- da koristi povlašćene ili poverljive informacije pribavljene u toku mandata za svoj privatni interes ili interes nekog rođaka ili punomoćnika.

#### Primer ograničenja po prestanku funkcije

- Upravo ste napustili funkciju u odboru javnog preduzeća. Kao član odbora, vršili ste nadzor nad građevinskim radovima koje je izvodila jedna privatna kompanija za to javno preduzeće. Ukoliko vam ta privatna kompanija ponudi neku rukovodeću poziciju, ne možete da prihvatite tu ponudu dok ne istekne rok od dve godine od prestanka funkcije u odboru.

Godinu dana po prestanku javne funkcije, institucija u kojoj je visoki funkcioner obavljao javnu funkciju ne može da posluje sa pravnim licem u kome taj bivši funkcioner, njegov rođak ili punomoćnik imaju udeo od najmanje pet procenata.

### 10.4. Sankcije

- ✓ Postupanje u situaciji nerazrešenog sukoba interesa može da bude krivično delo (član 417. Krivičnog zakonika);
- ✓ ostala kršenja Zakona o sprečavanju sukoba interesa su prekršaji kažnjivi novčanim kaznama (član 23, stav 1.);
- ✓ svako kršenje Zakona će se takođe smatrati disciplinskim prekršajem (član 24, stav 1.);
- ✓ ukoliko ste visoki funkcioner, načelnik ili rukovodilac neke rukovodeće institucije, sud takođe može da izrekne zabranu vršenja javne funkcije (član 23, stav 2.).

## 11. ZAKLJUČCI I PREPORUKE ZA KORIŠĆENJE OVOG PRIRUČNIKA

Usvajanje Zakona o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija iz 2018. godine predstavlja veliki korak u pravcu daljeg razvoja sistema integriteta na Kosovu. Zakon je ojačao okvir za sprečavanje i rešavanje sukoba interesa funkcionera nižeg i srednjeg ranga, uveo detaljne procedure za rešavanje sukoba interesa i doneo nekoliko ključnih unapređenja. Konsultacije sa glavnim akterima pre pripreme ovog Priručnika su potvrdile da među kosovskim funkcionerima postoji već vrlo dobro razumevanje o upravljanju sukobom interesa.

Delotvorno upravljanje sukobom interesa zahteva dalje širenje relevantnih veština kako bi se obuhvatio ceo javni sektor. Osim toga, ovo je jedna oblast u kojoj funkcioneri često nailaze na nove vrste situacija, koje nemaju presedana. Stoga je pružanje smernica i saveta kontinuiran proces u kome je ovaj Priručnik samo jedan od doprinosa.

1. Ovaj Priručnik predstavlja smernice koje treba da doprinesu efikasnijoj primeni zakona. Korišćenje ovog Priručnika ni na koji način ne oslobađa od obaveze da se dosledno primenjuju zakonske odredbe. Uvek kada treba da odlučite kako da postupite, konsultujte zakon.
2. Svaki put kada sumnjate na mogući sukob interesa, konsultujte se sa svojim neposrednim rukovodiocem ili vodećim/nadzornim telom.
3. Ukoliko spadate u posebnu kategoriju visokih funkcionera ili rukovodilaca, možete se obratiti Agenciji za borbu protiv korupcije za savet u konkretnim slučajevima sukoba interesa (i nakon iscrpljivanja pravnih lekova unutar vaše institucije) i u vezi sa inicijativama za sprečavanje sukoba interesa.
4. Rukovodioci treba da podstiču interne diskusije zaposlenih o sukobu interesa i o ostalim pitanjima integriteta kako bi se širilo znanje među njima, smanjile nesigurnosti i gradila posvećenost visokim standardima.
5. Obezbeđujući lako dostupno interno savetovanje, institucije treba da stvore radno okruženje, koje pruža podršku funkcionerima koji u dobroj nameri traže odgovore u vezi sa ispravnom primenom pravila o sukobu interesa.
6. Institucije će usvojiti interne propise za upravljanje sukobom interesa. Ta pravila treba da navedu kako rešavati učestale i složene oblike stvarnog, pretpostavljenog i potencijalnog sukoba interesa. Institucija treba da traži od svih kandidata za radna mesta da obaveste funkcionere koji vrše prijem u radni odnos ukoliko imaju rođake koji rade u toj instituciji.
7. Institucija treba da obezbedi kompletne i ažurne informacije o drugim poslovima njenih funkcionera.
8. Organi vlasti, koji su odgovorni za primenu Zakona o sprečavanju sukoba interesa, treba da nastoje da obezbede redovne obuke, kako klasične (u „učionici“) tako i onlajn, o upravljanju sukobom interesa. Ti organi vlasti bi mogli da podsećaju javne funkcionere na njihove glavne obaveze i da ih podstiču da konsultuju zakon, tako što će od njih tražiti da jednom godišnje popune jednostavan onlajn test sa pitanjima o sukobu interesa.
9. Agencija za borbu protiv korupcije treba u budućnosti da ažurira ovaj Priručnik, dodavajući nove, važne primere slučajeva iz prakse i prilagođavajući ga u skladu sa eventualnim izmenama zakona.

## 12. LITERATURA

Zakonik br. 06/L-07 Krivični zakonik (Službeni list (OG) 2/2019);

Savet Evrope (2017.), Smernice za sprečavanje sukoba interesa za rukovodioce javnih organizacija, Projekat: Kontrolisanje korupcije kroz sprovođenje zakona i prevenciju (CLEP), Republika Moldavija;

Komisioni Rregullativ i Prokurimit Publik (2018), Rregullat dhe Udhëzuesi Operativ për Prokurimin Publik. Raspoloživo na: <https://krpp.rks-gov.net/>;

Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi (Službeni list br. 28/2008);

Zakon br. 03/L-149 o državnoj službi (Službeni list br.72/2010);

Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama (Službeni list br. 18/2011);

Zakon br. 04/L-050 o prijavljivanju, poreklu i kontroli imovine visokih javnih funkcionera i o prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona svih javnih funkcionera (Službeni list 16/2011);

Zakon br. 04/L-057 o slobodi udruživanja u nevladine organizacije (Službeni list br. 14/2011);

Zakon br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija ( Službeni list br. 5/2018);

Nacionalna Agencija za sprečavanje korupcije u Ukrajini (2017), Metodološke preporuke za sprečavanje i rešavanje sukoba interesa;

OEBS (2005), Upravljanje sukobom interesa u javnom sektoru, Priručnik, OEBS Izdavaštvo. Raspoloživo na: [www.oecd.org/](http://www.oecd.org/);

Propis (GRK) – br. 04/2015 o Kodeksu ponašanja državnih službenika.



### 13. LISTA PRILOGA

Prilog 1: Obrazac prijave sukoba interesa do koga je došlo ili može doći;

Prilog 2: Obrazac izjave o postojanju sukoba interesa;

Prilog 3: Model obrasca izjave o postojanju privatnih interesa za interni registar institucije;

Prilog 4: Obrazac obaveštenja o prenosu upravljačkih prava;

Prilog 5: Obrazac obaveštenja o pokušaju uticaja ili izvršenom pritisku na funkcionera.

## Prilog 1: Obrazac prijave sukoba interesa do koga je došlo ili može doći

Logotip institucije  
Naziv institucije  
Adresa institucije

### OBAVEŠTENJE O SUKOBU INTERESA

Funkcioner g./g-đa: \_\_\_\_\_

Zvanična funkcija: \_\_\_\_\_

Poslodavac/institucija: \_\_\_\_\_

U skladu sa članom 8. Zakona br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija, ovim obaveštavam da je došlo/može doći do sukoba između moje službene dužnosti i mog privatnog interesa (*podvući ono što je relevantno*).

Opis mojih službenih dužnosti na koje se/bi moglo da se utiče:

Opis mog privatnog interesa koji utiče/može da utiče na moje službene dužnosti (*ako postoje, ime/zvanje osobe/a za koje se vezuje taj privatni interes i moj odnos sa tom/tim osobom/ama*):

Mere koje sam već preduzeo/la za upravljanje tim sukobom interesa:

*Po potrebi, upotrebite dodatne listove kako biste opisali službene dužnosti, privatni interes i preduzete mere. Potpišite svaki list.*

\_\_\_\_ (*broj*) list/ova priložen/i uz ovo obaveštenje.

Potpis: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

## Prilog 2: Obrazac izjave o sukobu interesa

Logotip institucije  
Naziv institucije  
Adresa institucije

### IZJAVA O SUKOBU INTERESA

Funkcioner g./g-đa: \_\_\_\_\_

Zvanična funkcija: \_\_\_\_\_

Poslodavac/institucija: \_\_\_\_\_

U skladu sa članom 17. Zakona 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija, ovim izjavljujem da moj privatni interes/privatni interes lica koje je povezano sa mnom (*podvući ono što je relevantno*) može da izazove sukob interesa u odlučivanju.

Službena odluka na koju može da utiče  
privatni interes:

Moje službene dužnosti u predmetu  
odlučivanja:

Privatni interes koji može da utiče na tu  
odluku (*u slučaju interesa povezanog  
lica, ime/zvanje te osobe i moj odnos sa  
tom osobom*):

Mere koje sam preduzeo/la za  
upravljanje tim sukobom interesa.

*Po potrebi, upotrebite dodatne listove kako biste opisali predmet odlučivanja, vaše službene dužnosti, te privatni interes i preduzete mere. Potpišite svaki list.*

\_\_\_\_ (*broj*) list/ova priložen/i uz ovu izjavu.

Potpis: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

### Prilog 3: Model obrasca izjave o privatnim interesima za interni registar institucije

*Logotip institucije*  
*Naziv institucije*  
*Adresa institucije*

---

#### IZJAVA O PRIVATNIM INTERESIMA

Funkcioner g./g-đa: \_\_\_\_\_

Zvanična funkcija: \_\_\_\_\_

Poslodavac/institucija: \_\_\_\_\_

Ovim dostavljam informacije o svojim privatnim interesima koje će se koristiti u skladu sa članom 19, stav 2. i članom 20, stav 4. i 5. Zakona br.06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija.

Fizička lica povezana sa mnom, prema članu 3, tačka 1.6. Zakona br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija

Br.	Ime i prezime	Br.l. isprave	Adresa	Odnos sa mnom
1				
2				
3				
4				
...				

Pravna lica povezana sa mnom, prema članu 3, tačka 1.6. Zakona br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija i članu 417, stav 5. Krivičnog zakonika br. 06/L-074.

Br.	Naziv	Matični broj	Adresa	Odnos sa mnom ili članom moje porodice
1				
2				
3				
4				
...				

Lica, koja nisu navedena gore, od kojih sam ja ili član moje porodice primio bilo koju vrstu prihoda tokom prethodnih 12 meseci ili očekujem da primim bilo koju vrstu prihoda tokom narednih 12 meseci. (Očekivanje obuhvata, ali nije ograničeno na, zaključene sporazume i ugovore ili vlasnička prava, po osnovu koji se ostvaruje prihod.)

Br.	Ime i prezime / naziv	Broj lične isprave/ matični broj	Adresa	Primljeni iznos	Vrsta prihoda*	Očekivani iznos (procena)	Vrsta prihoda*
1							
2							
3							
...							

\* Zarada, prihodi od iznajmljivanja ili prodaje, kapitalna dobit, itd.

Ostali privatni interesi iz člana 3, tačka 1.2. Zakona br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija, koje želim da navedem i koje treba uzeti u obzir kako bi se izbegao sukob interesa.

Br.	Priroda interesa	Ako postoji/e, lice/a sa kojim se povezuje taj privatni interes i moj odnos sa tim licem/ima
1		
2		
3		
....		

Po potrebi, upotrebite dodatne listove kako biste dali tražene informacije. Potpišite svaki list.

\_\_\_ (broj) list/ova) priložen/i uz ovu izjavu.

Potvrđujem da su podaci u ovom obrascu, koliko mi je poznato, istiniti i potpuni i dati u dobroj veri.

Potpis: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

## Prilog 4: Obaveštenje o prenosu upravljačkih prava u privrednom društvu

Logotip institucije  
Naziv institucije  
Adresa institucije

### OBAVEŠTENJE O PRENOSU UPRAVLJAČKIH PRAVA

Koristite zaseban obrazac za svako preduzeće, za koje je izvršen prenos upravljačkih prava.

Funkcioner g./g-đa: \_\_\_\_\_

Zvanična funkcija: \_\_\_\_\_

Poslodavac/institucija: \_\_\_\_\_

U skladu sačlanom 15, stav 3. Zakonabr. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija, ovim obaveštavam Agenciju za borbu protiv korupcije o prenosu upravljačkih prava u privrednom društvu u kome posedujem akcije/ udeo.

Podaci o privrednom društvu	
Naziv:	
Pravna forma:	
Matični broj:	
Adresa sedišta društva:	
Registrovana adresa za prijem pošte (ukoliko se razlikuje):	
Podaci o akcijama/ udelu u vlasništvu	
Broj akcija/ udeo u kapitalu:	
Podaci o punomoćniku	
Ime:	

Broj lične isprave/matični broj:	
Adresa sedišta društva:	
Adresa za prijem pošte ( <i>ukoliko se razlikuje</i> ):	
Telefon:	
E-pošta:	
Dokument/a priložen/a kao dokaz o prenosu	
Naziv/i dokumenta/ dokumenata	

\_\_\_ (*broj*) priloženih dokumenta/dokumenata .

Ovim izjavljujem da punomoćnik ispunjava zahteve utvrđene u članu 3, stav 1, tačka 1.7. Zakona br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija.

Potpis: \_\_\_\_\_

Datum : \_\_\_\_\_

**Prilog 5: Obrazac obaveštenja o pokušaju uticaja ili izvršenom pritisku na javnog funkcionera**

*Logotip institucije  
Naziv institucije  
Adresa institucije*

**OBAVEŠTENJE O POKUŠAJU UTICAJA/PRITISKU NA FUNKCIONERA  
(*podvući ono što je relevantno*)**

Funkcioner g./g-đa: \_\_\_\_\_

Zvanična funkcija: \_\_\_\_\_

Poslodavac/institucija: \_\_\_\_\_

U skladu sa članom 16, stav 1. / stav 2. (*podvući ono što je relevantno*) Zakona br. 06/L-011 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija, ovim obaveštavam da:

( ) je došlo do pokušaja uticaja na moju volju;

( ) sam izložen/a pritisku u pogledu glasanja ili donošenja odluke.

*Uneti (X) u odgovarajuće polje.*

Podaci o identitetu osobe/a koja/e je/su pokušala/e da utiče/u ili vršila/e pritisak na mene:

Opis načina na koji je pokušán uticaj/ izvršen pritisak i okolnosti, u kojima je to učinjeno:

Opis neprimerene povlastice/poklona koji je bio uključen (ako postoji) i njegova vrednost (*ako ne znate tačno, dajte pretpostavljenu vrednost*):

Podaci o svedocima (ako postoje):

Mere koje ste preduzeli kao reakciju na pokušaj uticaja/ izvršen pritisak:


*Po potrebi, upotrebite dodatne listove kako biste dali tražene informacije. Potpišite svaki list.*

\_\_\_ (*broj*) list/ova priloženih uz ovo obaveštenje.

Potpis: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_



■ Ovaj alat je osmišljen da pomogne zvaničnicima i svim javnim institucijama u ispunjavanju zahtjeva Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obavljanju javne funkcije

Sadrži korake, procedure i odgovornosti za rješavanje sukoba interesa u institucijama.

Objašnjenja i smjernice ovog priručnika prvenstveno su namijenjeni službenicima čija primarna oblast profesionalne kompetentnosti nije vezana za antikorupciju i zakonodavstvo o sukobu interesa. Predstavlja lako pristupačan i jednostavan izvor za referencu.

Priručnik objašnjava relevantne pojmove kao što su stvarni, potencijalni i očigledni sukob interesa, materijalni i nematerijalni privatni interesi, osoba povezana sa službenikom.

Priručnik takođe razmatra obaveze zvaničnika u pogledu poklona, kada se suočava sa pokušajem ili ostvarenim uticajem na volju zvaničnika, zahtevima za višim zvaničnicima da prenesu administrativna ili upravljačka prava preduzeća i ograničenja u periodu nakon prestanka javne

[www.coe.int/peck2](http://www.coe.int/peck2)

SRB

Savet Evrope je vodeća kontinentalna organizacija u oblasti ljudskih prava. Čine ga 47 zemalja članica od kojih su 28 članice Evropske unije. Sve zemlje članice su potpisnice Evropske konvencije o ljudskim pravima, ugovora koji je osmišljen da štiti ljudska prava, demokratiju i vladavinu prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda sprovođenje konvencije u zemljama članicama.

[www.coe.int](http://www.coe.int)

Evropska unija je jedinstveno ekonomsko i političko partnerstvo 28 evropskih demokratskih zemalja. Njeni ciljevi su mir, prosperitet i sloboda za svojih 500 miliona stanovnika, u pravičnijem i bezbednijem svetu. Kako bi se to ostvarilo, zemlje EU su uspostavile tela koja vode EU i usvajaju zakone. Glavna tela su Evropski parlament (predstavlja narod Evrope), Savet Evropske unije (predstavlja vlade država članica) i Evropsku komisiju (predstavlja zajednički EU interes).

<http://europa.eu>

